

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

ПЕРЕКЛАД ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Кваліфікаційна робота

на здобуття ОС «магістр»
студентки II року навчання
галузь знань 03 «Гуманітарні науки»,
спеціальності 035 «Філологія»,
спеціалізації 035.041 «Германські
мови та літератури (переклад
включно), перша – англійська)»,
ОПП «Художній переклад з
англійської мови, літературне
редагування та менеджмент
перекладацьких проектів»
Єлизавети ХОДИРЕВОЇ

Науковий керівник:

к.філол.н., доцент кафедри
теорії і практики перекладу з
англійської мови
Олеся БОРИСОВА

«Допущено до захисту»

Протокол № 8 кафедри

теорії і практики перекладу з англійської мови

ННІФ від 07.04.2023

Завідувач кафедри _____ **Людмила СЛАВОВА**

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ ВІДТВОРЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКОВО- ПОПУЛЯРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	7
1.1 Поняття дискурсу як об’єкту наукового дослідження.....	7
1.2 Науково-популярний економічний дискурс в англійській та українській мовах.....	13
1.3 Основні характеристики науково-популярного економічного дискурсу, які впливають на вибір перекладацьких прийомів.....	19
1.4 Труднощі перекладу текстів науково-популярного економічного дискурсу	24
РОЗДІЛ 2. СТИЛІСТИЧНІ ТА ЛЕКСИЧНІ ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ	31
2.1 Лексичні труднощі перекладу текстів науково-популярного економічного дискурсу.....	31
2.2 Стилiстичнi труднощi перекладу текстiв науково-популярного економічного дискурсу.....	35
РОЗДІЛ 3. ЧАСТОТНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ВІДТВОРЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ	39
3.1 Застосування лексичних трансформацій при перекладі текстів науково- популярного економічного дискурсу.....	39
3.2 Граматичні трансформації та їх застосування в ході перекладу текстів науково-популярного економічного дискурсу.....	48
3.3 Лексико-граматичні трансформації та особливості їх використання в процесі перекладу текстів науково-популярного економічного дискурсу..	53

ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ.....	71
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	71
SUMMARY	72

ВСТУП

В сучасному світі, перекладацька діяльність займає місце одних з найважливіших видів людської діяльності, так як вона слугує засобом міжкультурної комунікації. В умовах зростання рівня освіти та освіченості населення, постає необхідність перекладу науково-популярних текстів. Переклад таких творів представляє певні складнощі навіть для досвідченого перекладача, з огляду на наявність великої кількості вузькогалузевої термінології та необхідності адаптації науково-популярних текстів до рівня знань читача.

Актуальність роботи полягає в тому, що не дивлячись на велику кількість робіт з аспектів перекладу, особливості використання лексичних трансформацій науково-популярних текстів не є остаточно, ґрунтовно дослідженими. З'являються нові твори, які потребують детального опрацювання та здійснення наукової розвідки.

Теоретичною основою цього дослідження стали роботи таких відомих вітчизняних та зарубіжних науковців, як Т. М. Висоцька, В. І. Карабан, А. Я. Коваленко, С. Є. Максимов, N. Gold, та інші. Аспекти функціонування термінів в різноманітних видах текстів та їх перекладу, розглядали такі науковці, як: Н. Біян, Л. Бондарчук, В. І. Карабан, М. І. Мостовий, Н. І. Овчаренко, А. Б. Підгорна, О. О. Селіванова, О. В. Янковець, *та інші*.

Мета роботи полягає у дослідженні способів перекладу економічної науково-популярної літератури з англійської мови на українську.

Об'єктом дослідження є переклад науково-популярних текстів.

Предметом дослідження є способи перекладу економічної науково-популярної літератури з англійської мови на українську.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити наступні **завдання**:

- схарактеризувати поняття дискурсу як об'єкту наукового дослідження
- навести визначення та окреслити сутність науково-популярного економічного дискурсу;
- навести основні характеристики науково-популярного економічного дискурсу;
- окреслити труднощі перекладу текстів науково-популярного економічного дискурсу;
- проаналізувати стилістичні та лексичні труднощі перекладу текстів науково-популярного економічного дискурсу;
- здійснити аналіз способів перекладу текстів науково-популярного економічного дискурсу.

Методи дослідження. Основними методами дослідження є методи перекладознавчого аналізу текстів оригіналів та перекладів, контрастивного, контекстуального, компонентного аналізів, описового методу. Для підтвердження об'єктивності одержаних результатів у роботі застосовано елементи методу кількісних підрахунків та схематичного зображення елементів кількісних характеристик.

Теоретичне значення дослідження полягає в удосконаленні й конкретизації понятійного апарату перекладознавства, перекладацьких трансформацій.

Практична цінність дослідження передбачає використання його результатів для подальшого вирішення практичних проблем перекладу, у викладанні нормативних курсів зі вступу до перекладознавства, теорії й практики перекладу, порівняльної стилістики, а також спецкурсів з різних аспектів науково-популярного перекладу.

Новизна дослідження обумовлена тим, що, незважаючи на велику кількість досліджень, присвячених науково-популярному перекладу в цілому, питання про такий аспект як використання лексичних, граматичних

та комплексних трансформацій такого перекладу вивчена досить поверхово.

Матеріал дослідження: тексти науково-популярних книг економічного дискурсу та їх перекладів українською мовою, а саме:

– Hill N. Think And Grow Rich («Думай і багатій», переклад Ю. Шматько);

– Reinhart C. M., Rogoff K. S. This time is different. Eight Centuries of Financial Folly («Циклічна історія фінансових криз», переклад О. Кальнової).

Структура роботи. Робота включає в себе вступ, три розділи, висновки та список використаних джерел, summary.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СПЕЦИФІКИ ВІДТВОРЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКОВО- ПОПУЛЯРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1.1 Поняття дискурсу як об'єкту наукового дослідження

Дослідження проблеми породження та функціонування дискурсу є одним із провідних напрямів світової лінгвістики. Проблеми вивчення дискурсу висвітлюються у працях як зарубіжних, так і українських науковців. З. Харріс у статті «Дискурс-аналіз», опублікованій в середині ХХ століття, трактував це поняття як послідовність висловлювань, відрізок тексту, більший, ніж речення [69]. Слід зазначити, що наведені вище визначення дискурсу застосовуються і до тексту, що свідчить про неоднозначність сприйняття обох понять в той період. Визнавалося, що текст і дискурс об'єднані взаємними ієрархічними відносинами включення. Чітке розмежування понять дискурс і текст впровадила французька школа дискурсу, що сягає своїм корінням в 1960-і роки (Е. Бенвеніст, П. Шародо, М. Пеше, П. Серіо та ін.).

Так, відповідно до антропоцентричної парадигми мови, запропонованої Е. Бенвеністом у другій половині ХХ століття, став можливим розгляд дискурсу як «функціонування мови в живому спілкуванні». Одним з перших, Е. Бенвеніст надав слову «дискурс» термінологічного значення і визначив його як «мова, яку присвоює промовець» [59, с. 296].

У тлумаченнях різних авторів трапляються такі визначення дискурсу. Так, дискурс розуміється, як:

- зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере

- участь у взаємовідносинах людей та у механізмах їх свідомості (когнітивних процесах). Дискурс – це мова, «занурена в життя» [52];
- когнітивне явище, що має справу з передачею знань, з оперуванням знаннями певного роду, а головне – зі створенням нових знань [45, с. 89];
 - вербалізована мисленнєво-мовленнєва діяльність, що вміщує не лише лінгвістичні, але й екстралінгвістичні компоненти [52, с. 194];
 - складний соціолінгвістичний феномен сучасного комунікативного середовища, який, по-перше, детермінується (прямо чи опосередковано) його соціокультурними, політичними, прагматично-ситуативними, психологічними та іншими чинниками. По-друге, має «видиму» – лінгвістичну структуру (зв'язний текст чи його семантично значущий та синтаксично завершений фрагмент) та «невидиму» – екстралінгвістичну (знання про світ, думки, настанови, мету адресанта, необхідні для розуміння цього тексту). По-третє, характеризується спільністю світу, який «будується» впродовж розгортання дискурсу його репродуцентом (автором) та інтерпретується його реципієнтом (слухачем, читачем тощо) [45, с. 13];
 - тип комунікативної діяльності, інтерактивне явище, мовленнєвий потік, що має різні форми вияву (усну, письмову, паралінгвальну), відбувається у межах конкретного каналу спілкування, регулюється стратегіями і тактиками учасників; синтез когнітивних, мовних і позамовних (соціальних, психічних, психологічних тощо) чинників, які визначаються конкретним колом «форм життя», що залежать від тематики спілкування, мають своїм результатом формування різноманітних мовленнєвих жанрів [40];
 - багатовимірне соціо- та лінгвокультурне явище, у межах якого здійснюється вербальна комунікація в певній предметно-тематичній сфері. У дискурсі реалізуються, об'єднуючись, взаємодіючи та

розчиняючись один в одному три основні конститутивні фактори/регістри спілкування – середовище, модус (режим) та стиль спілкування [52];

- інтегральний феномен, мисленнєво-комунікативна діяльність, що протікає в широкому соціокультурному контексті [1, с. 118].

Ю. Хабермас, погоджуючись з В. І. Карасиком, пропонує таку класифікацію категорій дискурсів:

- конститутивні, що дозволяють відрізнити текст від нетексту (відносна оформленість, тематична, стилістична та структурна єдність і відносна смислова завершеність);
- жанрово-стилістичні, що характеризують тексти відносно їх відповідності функціональним різновидам мовлення (стильова належність, жанровий канон, клішованість, ступінь ампліфікації/компресії);
- змістовні (семантико-прагматичні), що розкривають значення тексту (адресативність, образ автора, інформативність, модальність, інтерпретація, інтертекстуальна орієнтація);
- формально-структурні, що характеризують спосіб організації тексту (композиція, членування, когезія) [50, с. 85–86].

Вивчаючи особливості дискурсу, Е. Н. Малюга наводить таку класифікацію його видів [69, с. 90–93]:

- за сферою застосування або звернення: політичний та ідіополітичний дискурс (А. М. Баранов, Ю. М. Караулов, О. К. Павлова, П. Б. Паршин, О. В. Попова, А. В. Прокопенко, А. А. Семенюк, П. Серіо, А. П. Чудінов, О. Й. Шейгал, Г. М. Яворська); звичайна розмова і персуазивний дискурс (Р. Т. Лакофф), діалогічний (О. В. Алфьоров); педагогічний (Н. О. Антонова, Т. В. Єжова, К. Г. Кабаченко, В. Г. Пасинок); науковий

- (О. М. Ільченко, Н. О. Мішанкіна, Т. В. Радзівська); сімейний (А. А. Семенюк), родинний (О. В. Бровкіна).
- за видом мовлення: письмовий та усний (У. Чейф), розумовий дискурс або «внутрішня мова» (Л. С. Виготський);
 - за особистісною або професійною належністю: персональний (особистісно-орієнтований), інституціональний (В. І. Карасик, Г. Г. Слишкін, О. Й. Шейгал), дискурс міжнародних стосунків, соціальний, внутрішньополітичний, військовий (Б. М. Галієв, Т. С. Юсупова), міжкультурний (Л. І. Гришаєва, М. К. Попова), юридичний дискурс (Ю. Хабермас);
 - за наявністю особливого фактора: гендерний (І. С. Кон, А. П. Мартинюк), суб'єктивний та безсуб'єктивний дискурс (О. Г. Ревзіна);
 - стосовно жанру: публіцистичний (Н. М. Белозьорова, О. В. Дудоладова, К. С. Серажим, Й. А. Стернін, О. В. Федорова), поетичний (Ю. В. Казарін, В. В. Красних та ін.), художній дискурс (О. А. Бабелюк, І. А. Бехта, В. Б. Бурбело, Дж. Серль, І. В. Смущинська, Ц. Тодоров);
 - за філософськими напрямками: критичний, етичний дискурс (Ю. Хабермас) [50, с. 90].

М. Стаббс виділяє три базові характеристики дискурсу:

- у формальному відношенні дискурс – це одиниця мови, що за обсягом більша, ніж речення;
- у змістовному плані дискурс пов'язаний із використанням мови в соціальному контексті;
- за своєю організацією дискурс інтерактивний, тобто діалогічний [71, с. 1].

На думку Д. С. Абрамович, М. Ю. Чікарькової, процес формування дискурсу як С- системи умовно можна поділити на три етапи:

- 1) когнітивний (етап задуму, планування, урахування обмежень);
- 2) прагматичний (створення стратегій, що реалізують інтенцію);
- 3) етап мовно-мовленнєвої реалізації (реалізація стратегій у мовленні).

Учасниками кожного етапу, які створюють систему, що управляється самостійно, є:

- автори (автор) дискурсу у ролі мовних осіб;
- вбудовані в мовну картину світу соціальні очікування (замовлення) на результати реалізації дискурсу;
- обмеження на дискурс: традиції жанрів, обсяг, норми висловлювання, екстралінгвістичні умови, тощо [1, с. 91].

Вивчаючи особливості дискурсу, С. П. Денисова наводить таку класифікацію його видів [9, с. 10]:

- за сферою застосування або звернення: політичний та ідіополітичний дискурс; звичайна розмова і персуазивний дискурс, діалогічний; педагогічний; науковий; сімейний, родинний.
- за видом мовлення: письмовий та усний, розумовий дискурс або «внутрішня мова» (Л. С. Виготський);
- за особистісною або професійною належністю: персональний (особистісно-орієнтований), інституціональний, дискурс міжнародних стосунків, соціальний, внутрішньополітичний, військовий, міжкультурний, юридичний дискурс;
- за наявністю особливого фактора: гендерний, суб'єктивний та безсуб'єктивний дискурс;
- стосовно жанру: публіцистичний, поетичний, художній дискурс;
- за філософськими напрямками: критичний, етичний дискурс [40, с. 90].

Поняття дискурсу співвідносять із когнітивно-комунікативною діяльністю суб'єктів і диференціюють як когнітивно-комунікативне явище, що

передбачає наявність адресанта та адресата повідомлення, а також умови їх виникнення та сприйняття [24].

Із синергетичної точки зору, дискурс є системою, яка самоорганізується. Це зумовлюється тим, що зміст його складника – контексту – повинен істотно відобразитися в атракторах та репелерах (базових поняттях синергетики) [26, с. 85]. Відповідно до синергетичної концепції, у будь-якому типі дискурсу актуальним є взаємодія тексту та контексту, а також їх продукту – підтексту. У процесі самоорганізації дискурсу текст і контекст моделюють один одного та середовище навколо, створюючи поляризацію смислів у дискурсі. У цьому випадку, «моделювання» інтерпретується в традиційному сенсі, а саме: текст у кожному своєму фрагменті та загалом є позначенням смислів підтексту; при цьому, знаки тексту і смисли підтексту перебувають у взаємозв'язку ізоморфізму (взаємно-однозначна відповідність) або гомоморфізму (кожному знаку відповідає хоча б один смисл, кожному смислу – хоча б один знак) [31, с. 45].

На думку Л. С. Піхтовнікової, процес формування дискурсу як системи умовно можна поділити на три етапи:

- 1) когнітивний (етап задуму, планування, урахування обмежень);
- 2) прагматичний (створення стратегій, що реалізують інтенцію);
- 3) етап мовно-мовленнєвої реалізації (реалізація стратегій у мовленні).

Учасниками кожного етапу, які створюють систему, що керується самостійно, є:

- автори (автор) дискурсу у ролі мовних осіб;
- вбудовані в мовну картину світу соціальні очікування (замовлення) на результати реалізації дискурсу;
- обмеження дискурсу: традиції жанрів, обсяг, норми висловлювання, екстралінгвістичні умови, тощо [46, с. 91].

Отже, синтез підходів до трактування поняття дискурс дозволяє схарактеризувати його як складне когнітивно-комунікативне явище, що має різні форми вияву – усну, письмову, паралінгвальну – та вміщує нарівні з текстом також позамовні фактори, які впливають на його утворення та сприйняття. В нашому дослідженні, за робоче визначення буде прийнято визначення дискурсу, яке надає В. Н. Ярцева, а саме: дискурс – зв’язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємовідносинах людей та у механізмах їх свідомості (когнітивних процесах). Таке дослідження є найбільш повним та на нашу думку, найкраще розкриває сутність аналізованого поняття.

1.2 Науково-популярний економічний дискурс в англійській та українській мовах

В умовах сучасності, економіка є основою життя суспільства. Економіка характеризується власними правилами, термінологією, отже, їй повинен бути властивий специфічний дискурс економічний дискурс, який наразі знаходиться на стадії розвитку та є об’єктом дослідження економічної лінгвістики.

Економіка (від гр. *oikonomia* – управління господарством) – це «найважливіша сфера суспільного життя, в якій на основі використання різноманітних ресурсів здійснюється виробництво, обмін, розподіл та споживання продуктів людської діяльності, формується і постійно розвивається система продуктивних сил і економічних відносин, якими управляють різні типи економічних законів» [4, с. 380].

В англomовній науковій традиції існує такий напрям досліджень, як «economic discourse research», пов'язаний з описом взаємодії між суб'єктами, які переслідують позамовні цілі отримання фінансової вигоди. Крім того, становлення нової дисциплінарної галузі супроводжується достатньою рухливістю в трактуванні самого поняття економічного дискурсу (у вітчизняній традиції використовується також паралельний термін «економічна комунікація») [49, с. 16]. Найчастіше в роботах одних і тих же авторів, поняття «економічний дискурс» трактується як «мовні акти та засоби, які виражають реалії економічного життя» [58, с. 2], або як «спосіб спілкування, що складається у використанні людьми усного та писемного мовлення для реалізації реалій економічного світу» [58, с. 3].

Відомий західноєвропейський фахівець Ф. Баргієла-Чіаппіні визначає економічний дискурс як «все, що пов'язане з тим, як люди спілкуються, використовуючи живе спілкування або листування, в комерційних організаціях для виконання роботи», як «соціальне спілкування в економічному контексті» [24].

Розглянемо особливості економічного науково-популярного дискурсу та його специфіку. Варто зазначити, що науково-популярний текст є одним з різновидів наукового тексту. Основним завданням наукового стилю є передача наукової інформації вузькому колу реципієнтів. Ця інформація відрізняється новизною і актуальністю. Науковий текст, як правило, відрізняється узагальненістю змісту, логічністю викладу матеріалу, і однозначністю, відсутністю емоційності, об'єктивністю викладу.

З іншого боку, специфічні особливості наукового стилю варіюються, виходячи з його підстилів. Наприклад, науково-популярний текст більш близький за своїм змістом і мовними засобами до стилю художньої літератури, в той час як науково-технічний текст (наприклад, експлуатація по

застосуванню) більше містить термінології, дефініцій і відрізняється сухою і абстрактною розповіддю [32, с. 103].

Для дослідження наукового тексту використовується чотири основних сектори:

- 1) когнітивний сектор;
- 2) мовний сектор;
- 3) культурний сектор;
- 4) соціальний сектор [2, с. 310].

У когнітивному секторі науковий текст є фрагментом спеціального наукового знання тієї чи іншої предметної області. У соціальному секторі науковий текст є, відповідно, фрагментом професійного соціального простору. Культурний сектор визначає науковий текст як фрагмент культури, який ґрунтується на культурних цінностях народу. Що стосується мовного сектора, він визначає науковий текст як спеціальну мову, в якій виражається наукове знання, культурні цінності та соціальні дії за допомогою мовних засобів мови [54, с. 261].

Наразі, можна відзначити зростання інтересу до економічного науково-популярного тексту як різновиду наукового стилю. Це пов'язано зі збільшеним інтересом широкого кола звичайних людей до наукових відкриттів. Більше того, сьогодні відзначається велика доступність джерел наукової інформації. Останні досягнення науки поширюються не тільки у вузьких колах фахівців, але і у всій сукупності реципієнтів різних груп [6, с. 69].

У загальній науковій комунікації виділяють чотири види реципієнтів:

1. Експерти, тобто вузькі фахівці в тій чи іншій науковій галузі.
2. Фахівці в широкій області знань.
3. Неспеціалісти, дилетанти в даній області, що звертаються до фахівців.
4. Особи, які не мають спеціальної освіти в рамках заданої наукової проблеми [49, с. 33].

Економічні науково-популярні тексти направлені на повідомлення знань професіоналом широкому колу осіб, вузькогалузеві знання в яких – відсутні. Специфіка економічного науково-популярного тексту обумовлена, перш за все, тим, що ці тексти створюються не з метою вузькоспеціалізованого вивчення, як власне науковий текст, а з метою масового поширення наукової інформації економічного спрямування для популяризації певних наукових відомостей. Отже, за комунікативно-прагматичними цілями, змістовним наповненням і характеру адресата економічний науково-популярний текст близький науковим академічним текстам [28].

Тип реципієнта вказує на те, що автор економічного науково-популярного тексту повинен адаптувати науковий текст, його структурні елементи і зміст, оскільки реципієнт тексту не є фахівцем в даній області. Частіше за все, реципієнти науково-популярних текстів мають лише загальні і досить віддалені уявлення про описувану предметну область.

Економічний науково-популярний текст, як правило, спрощений і підготовлений для сприйняття неспеціалістом [37, с. 69]. Характерні риси економічного науково-популярного тексту обумовлені його основним завданням, яке, на думку К. А. Шевчук, полягає у популяризації наукових знань економічного спрямування для широкої читацької аудиторії [53]. Проте, основні риси загального наукового стилю в науково-популярному тексті, все ж таки, зберігаються. У науково-популярних текстах відображають знання, які отримані в різних теоретичних і практичних сферах науки [53].

Лексичною основою економічного науково-популярного тексту є більш нейтральні за своїм забарвленням лексичні сполуки технічного характеру. Також, у науково-популярних текстах економічного спрямування можуть використовуватися символи, схеми, гістограми, математичні вирази та інші види невербальної наукової семіотики [44, с. 29].

Науково-популярний текст економічного спрямування, аналогічно науковому тексту, викладає наукову інформацію. Отже, зміст науково-популярного тексту економічного спрямування той же, що і власне наукового тексту. Звідси і походить використання загальнонаукової і термінологічної лексики в науково-популярному тексті економічного спрямування. Однак автор науково-популярного тексту економічного спрямування намагається зробити його більш доступним і простим для нефахівця. У зв'язку з цим, в даному виді наукового тексту опускаються логічні докази і аргументація [18, с. 68]. Однак частка спеціальних термінів і дефініцій в науково-популярному тексті, на відміну від власне наукового тексту, знижується до мінімуму.

Замість цього, в науково-популярних текстах економічного спрямування використовуються загальновідомі терміни, які супроводжуються поясненнями, розшифровкою значення в вигляді дужок або виносок. Терміни, що використовуються в науково-популярному тексті економічного спрямування, піддаються значній адаптації. Це досягається за рахунок переміщення терміну в певні умови контексту, що містить визначення, пояснення для розкриття семантичної структури та етимології терміну. Тут реалізуються різні стилістичні прийоми, наприклад, образні порівняння, лексичні повтори, синтаксичні паралелізми. Крім цього, серед адаптаційних прийомів науково-популярного тексту, І. Голубовська виділяє також і урахування ситуативних знань реципієнта, звернення до минулого досвіду, екстралінгвістичний контекст, рефлексію, урахування роду занять, віку, статі та інших характеристик реципієнта [8, с. 90].

З одного боку, науково-популярний текст економічного спрямування, як і науковий текст, практично повністю позбавлений експресивного забарвлення. У зв'язку з цим, на думку Ю. Данюшиної, у англomовному науково-популярному тексті рідко використовуються умовні способи

Subjunctive або Conditional. Замість цього широко використовуються форми дійсного способу [62].

З іншого боку, автори науково-популярних статей можуть вдаватися до засобів стилістичної образності, щоб підкреслити буденність або ознаку будь-якого наукового явища. Таким чином, науково-популярний текст стає менш «сухим», більш емоційним, в порівнянні з науковим текстом [49, с. 46].

Серед основних експресивних стилістичних засобів, що використовуються в науково-популярному тексті економічного спрямування, Л. А. Паніна виділяє синтаксичні засоби, такі як:

- питально-відповідні комплекси;
- парцеляція;
- еліптичні конструкції;
- емоційно-оціночні одиниці;
- засоби образності [37, с. 89].

Крім цього, варто акцентувати увагу на інтенсивному застосуванні різноманітних прийомів звернення до читача. З цією метою в науково-популярному тексті економічного спрямування широко використовуються риторичні питання, що виконують контактовстановлюючу функцію, імперативні конструкції в ролі звернень-регулятивів, поради, рекомендації, графічні засоби виділення, схеми, малюнки, які дозволяють заволодіти увагою реципієнта і утримати його.

Отже, науково-популярні тексти економічного спрямування – тексти наукового дискурсу економічного спрямування, адаптовані для читачів широкого кола, які не є спеціалістами з цієї галузі. Науково-популярні тексти економічного спрямування характеризуються спрощеним стилем викладання інформації, вищим рівнем експресивності, у порівнянні з текстами власне наукового стилю, наявністю широкого кола пояснень незрозумілих для читачів моментів.

1.3 Основні характеристики науково-популярного економічного дискурсу, які впливають на вибір перекладацьких прийомів

Характеризуючи науково-популярні тексти економічного спрямування, розглянемо особливості, характерні для текстів економічного дискурсу. Ю. Данюшина зазначає, що наразі економічна лінгвістика зараз тяжіє до вивчення:

- словникового складу англійської мови ділового спілкування;
- лексики економічного дискурсу;
- процесу розширення запозичень у сфері економіки;
- мови різних соціальних груп приватних підприємців, наприклад, жаргону вуличних торговців;
- окремих дискурсивних сфер – дискурсу базару і ринку;
- корпоративного дискурсу комерційних фірм;
- жанрів і конвенцій письмової ділової та електронної комунікації;
- публічної мови ділової людини;
- мовного портрета підприємця;
- міжкультурної ділової комунікації [62, с. 243].

При цьому, як зазначає Ю. В. Данюшина, перспективи галузі зв'язуються з поглибленим вивченням:

- організаційної, корпоративної та управлінської комунікації;
- усного, письмового і технічно-опосередкованого ділового спілкування, з його типологією і жанровою класифікацією;
- професійних підмов економічної сфери (банківської, біржової, бухгалтерської, адміністративної, виробничої та ін.);
- навчально-академічної мови бізнесу, економіки, менеджменту, що застосовуються в навчальних посібниках, академічних і науково-

популярних публікаціях, лекціях і тренінгах ділової тематики, в мовному Консалтингу та коучингу;

- мови бізнес-медіа;
- мови PR, реклами та маркетингу, спеціальних мовних технік продажів і телемаркетингу;
- дискурсу презентацій, нарад, переговорів, співбесід та інших управлінських завдань;
- бізнес-лексикографії;
- документознавства;
- міжкультурної економічної та бізнес-комунікації [63, с. 178].

Говорячи про термінологію як англomовного, так і україномовного економічного дискурсу, варто зазначити, що з огляду на широкий тематичний спектр, який охоплює цей підвид дискурсу, необхідно виокремити термінологічні групи, які включає в себе економічна термінологія. Орієнтуючись на функціональний поділ економічного дискурсу, який пропонує Ю. Данюшина, виокремимо тематичні групи термінології економічного дискурсу:

1) термінологія навчального та академічного економічного дискурсу, яка функціонує здебільшого в підручниках, посібниках, дослідженнях різних аспектів бізнесу, менеджменту та підприємництва;

2) термінологія ритуально-суспільного економічного дискурсу, яка застосовується в доповідях, промовах корпоративних виконавців перед акціонерами та персоналом, презентаціях, дискурсі PR та реклами;

3) термінологія економічного дискурсу документів, тобто ділова термінологія, яка має місце у діловому листуванні, корпоративних документах, розпорядженнях, статуті компанії, тощо;

4) термінологія дискурсу медіабізнесу, яка застосовується в процесі освітлення діяльності компанії в текстах медіа-дискурсу;

5) термінологія дискурсу професійної ділової комунікації, тобто фахова термінологія або професіоналізми, які застосовується в рамках переговорів, обговорень питань з клієнтами, колегами, включаючи виробничий та технічний дискурс, а також сленг та арго, які застосовуються в економічному дискурсі [62, с. 244].

За спеціальними галузями економічного дискурсу, можна виокремити наступні групи термінології:

- термінологія менеджменту;
- термінологія банківської справи, торгівлі, бухгалтерії;
- термінологія виробництва, яка варіюється в залежності від галузі функціонування компанії;
- вузькогалузева термінологія, яка варіюється в залежності від галузі функціонування компанії;
- термінологія реклами та маркетингу;
- ділова та юридична термінологія;
- навчальна та академічна мова бізнесу, економіки та менеджменту, яка використовується в підручниках чи в наукових матеріалах, публікаціях, лекціях, тренінгах, консультаціях та семінарах на економічні теми.

Важливу роль у економічному дискурсі, як у будь-якому термінологічному дискурсі, відіграють професіоналізми. У сучасній лінгвістиці термін «професійний жаргон» або «професіоналізм» відноситься до специфічних слів і виразів, характерних для певної професії або роду занять. Представники однієї професії можуть використовувати жаргон для позначення конкретних явищ, які не мають назв в стандартній лексиці або занадто складні для розуміння [47, с. 20].

Деякі вчені ототожнюють поняття «професійний жаргон», «професіоналізм» та «спеціалізований сленг», які вони розглядають як особливий пласт лексики, активно використовуваний протягом певного

періоду часу членами певної соціальної групи і створений спеціально для підтримки комунікації всередині цієї конкретної групи [65].

Згідно з визначенням дослідників Ч. Лорена та М. Нордмана, професійно-науковий жаргон розуміється як «сукупність всіх мовних засобів, використовуваних у професійно обмеженій сфері людського спілкування». На думку дослідників, ці лексичні засоби можна розділити на ті, які присутні у всіх професійних підмовах, і ті, які зустрічаються тільки в деяких з них [68, с. 78].

Ш. Лорен та М. Нордман відзначали, що існує багато професійних підмов, пов'язаних з людськими знаннями і професійною діяльністю. Для того щоб охопити комунікацію будь-якої області дискурсу, досить ознайомитися з декількома текстами, спеціалізованими періодичними виданнями, що розкривають мовні одиниці даної мови [68, с. 51].

У лінгвістичному енциклопедичному словнику, професійний жаргон визначається як «різновид мови, що функціонує переважно в усній взаємодії певної і досить стійкої соціальної групи людей, об'єднаних в силу своєї професії». Слід зазначити, що хоча автори словника визначають сленг як «те ж саме, що і жаргон», вони все ж підкреслюють, що термін «сленг» в основному використовується в російській літературі стосовно дослідження мовних ситуацій англomовних країн. Згідно зі словником, сленг переважно використовується в контексті неформального спілкування і відображає досить вульгарне, нахабне, а іноді і гумористичне ставлення до обговорюваного предмету. Проте, професійний жаргон характеризується специфічною лексикою, характерною для спілкування професіоналів в певній професійній середі [74].

Аналізуючи професійну мову, Г. С. Онуфрієнко виділяє два типи професіоналізмів. До першого типу відносяться професіоналізми, що представляють собою дублети спеціалізованих термінів, одиниці лексико-

фразеологічного рівня, а також нестандартні жаргонні вирази. До другого типу відносяться професійно марковані альтернативи конкретних форм вираження, що зустрічаються в літературній мові, тобто модифіковані форми, альтернативні вимови, різні акцентуації, модифікації слів, які, як правило, кваліфікуються як ненормативні в стандартній літературній мові [37, с. 63].

Ряд дослідників стверджує, що професіоналізми в основному використовуються в неформальних контекстах розмовної мови, де обговорюються професійні питання. Спеціалізована лексика, з іншого боку, використовується у формальних контекстах спілкування, що реалізуються у формі як усної, так і письмової взаємодії. Наявність великої кількості професіоналізмів притаманна як термінології англomовного, так і українського економічного дискурсу.

Характеризуючи відмінності термінології українського економічного дискурсу, варто зазначити, що головна її відмінна риса полягає в тому, що українська термінологія містить велику кількість запозичень, зокрема, запозичень з англійської мови. Такий факт обумовлений тим, що в умовах поширення практики ведення міжнародної співпраці, учасники переговорів, процесу виробництва, тощо, мають володіти уніфікованою системою термінології, з метою досягнення взаєморозуміння в процесі комунікації.

Таким чином, можна зробити висновок про те, що науково-популярні тексти економічного спрямування характеризуються наявністю розгалуженої термінологічної системи з огляду на комплексність поняття економіки, яке включає в себе діяльність різноманітних сфер, таких як виробнича, економічна (мікро- та макро-), менеджмент, реклама та PR, сектор міжнародних зв'язків, тощо. Комунікацію кожного з цих секторів побудовано на функціонуванні термінології, яка в сукупності формує систему термінології економічного дискурсу.

1.4 Труднощі перекладу текстів науково-популярного економічного дискурсу

Переклад науково-популярного тексту все частіше стає об'єктом дослідження сучасних науковців. Такий переклад вимагає, перш за все, ясності у викладі при максимально повній відповідності перекладу оригіналу. Без адекватного відтворення термінів, переклад науково-публіцистичного тексту не виконує своє призначення.

Саме переклад термінів є одним з основних складних аспектів у перекладі науково-популярних текстів економічного спрямування. Перекладачеві науково-популярних текстів економічного спрямування слід пам'ятати, що термін, як правило, відтворюється відповідним терміном іншої мови, тому такі прийоми як аналогії, синонімічні заміни, описовий переклад, використовуються тільки тоді, коли у мові перекладу відсутній відповідний термін для перекладу. Ретельний аналіз спеціальної термінології репрезентує її неоднорідність, що ускладнює процес перекладу. Поряд з однозначними термінами, що мають точні і чіткі семантичні межі, є і багатозначні терміни. Тому багатозначність навіть однокомпонентних термінів ускладнює їх правильне розуміння і переклад, адекватність якого повністю залежить від контексту [17, с. 39]. З точки зору труднощі розуміння і перекладу, терміни текстів науково-популярного дискурсу економічного спрямування можна поділити на три групи:

1. Терміни, що позначають реалії іноземної дійсності. Розуміння термінів цієї групи не становить труднощів, можливі такі випадки:

а) у якості еквівалента використовується український термін, форма якого пов'язана з формою англійського терміну (інтернаціональні терміни);

б) в якості еквівалента використовується український термін, форма якого не пов'язана з формою англійського терміну;

в) значення багатокomпонентного англійського терміну, що складається з декількох слів, збігається за значенням і формою з відповідними компонентами українського терміну;

г) загальне значення багатокomпонентного англійського терміну повністю збігається зі значенням аналогічного українського терміну, але окремі його компоненти відрізняються від компонентів українського еквівалента.

2. Терміни, що позначають реалії іноземної дійсності, відсутні в українській дійсності, але мають загальноприйняті українські термінологічні еквіваленти.

3. Терміни, що позначають реалії життя у інших країнах, відсутні в українській дійсності і не мають загальноприйнятих українських термінологічних еквівалентів [22]. Переклад таких термінів досягається шляхом:

- а) опису англійського терміну;
- б) дослівного перекладу;
- в) часткової або повної транслітерації;
- г) транслітерації і дослівного перекладу;
- д) транскрибування;
- е) транскрибування і перекладу .

В науково-популярному тексті економічного спрямування мають дотримуватись такі правила перекладу. По-перше, повинен бути забезпечений адекватний переклад окремо взятих термінів певного тексту. По-друге, кожен перекладається термін повинен перевірятися з погляду терміносистем, які фігурують у мові оригіналу і мові перекладу, які служать для позначення системи термінів якоїсь окремої науки, галузі знання, техніки, тощо. По-третє, повинні бути ураховані відмінності термінів, що визначаються специфікою передачі думки на кожному з цих мов [48, с. 33].

Терміни можуть також перекладатись за допомогою лексичних трансформацій, а саме генералізації або конкретизації значень. «Конкретизацією» називається заміна слова або словосполучення мови оригіналу з більш широким значенням словом або словосполученням мови перекладу з вузьким значенням. Зворотнє явище, тобто заміна одиниці мови оригіналу, що має більш вузьке значення, одиницею мови перекладу з більш широким значенням, носить назву «генералізації».

Переклад термінів економічного науково-популярного дискурсу являє собою труднощі для перекладачів у випадку, якщо терміни є безеквівалентними. В такій ситуації, перекладачеві необхідно вдаватися до різних методів перекладу термінів. Окремі труднощі становить варіант перекладу, коли одному англійському терміну відповідають кілька термінів української мови [16, с. 52].

Як і будь-які інші терміни, терміни науково-популярних текстів економічного спрямування поділяються на прості (*deal, lease, tax*), похідні (*liquidity, hypothecation*), складні (*stockholder, creditworthiness, markdowns*), терміни-словосполучення (*expirationdate*), терміни, скорочення (*LLC –limited liability company*) [16, с. 54].

Залежно від кількості компонентів, терміни-словосполучення можуть бути двокомпонентними, трикомпонентними і багатоконпонентними. Термінологія являє собою великий клас спеціальної лексики з великим вмістом інтернаціональних слів. Значна кількість економічних термінів запозичуються з мови в мову або через іншу мову, а також багато з них має греко-латинське походження [16, с. 54].

За допомогою терміну можна чітко і коротко передати суть і зміст позначуваного предмета. Для нього характерна співвіднесеність з точно визначеним поняттям і прагнення до однозначності в межах однієї термінології, тому багато англійських термінів мають постійні лексичні

відповідності в українській мові [16, с. 55]. Наприклад: *depositor*–*вкладник*, *income*–*дохід*.

Існує кілька прийомів перекладу атрибутивних словосполучень: дослівний переклад (калькування), транскрипція і транслітерація, семантичний еквівалент або функціональний аналог, експлікація, поєднання кількох прийомів перекладу, повне копіювання англomовного словосполучення [16, с. 55].

Дослівний переклад (калькування) полягає «в перекладі по частинах слова або словосполучення з подальшим з'єднанням частин» [22]. У багатьох випадках, головна частина терміну може передаватися прикметником, також можлива зміна порядку слідування компонентів, а смислові зв'язки можуть передаватися з допомогою прийменників [22]. Наприклад: *mortgagetax* – *ипотечний податок*, *acquisitionprice* – *ціна придбання*, *incomestatement* – *звіт про доходи*.

Транскрипція являє собою «передачу англійського слова українською мовою шляхом відтворення з допомогою українських букв його звукового образу (фонематичного складу)», а транслітерація – «передача англійського слова українською мовою шляхом відтворення його графічної форми (буквеного складу) з допомогою українського алфавіту» [16, с. 56]. Такі прийоми використовують при передачі назв фірм, корпорацій та інших організацій, які часто використовуються в економічному дискурсі. Наприклад: *SpecialSystemsIndustry* – *Спешел системз Індастрі*. Якщо в назві організації є загальноживані слова, то вони можуть передаватися за допомогою транскрипції, транслітерації калькування або семантичного еквівалента [16, с. 56].

Наступний спосіб перекладу термінів – семантичний еквівалент або функціональний аналог. Даний прийом передбачає «використання реально існуючих українських слів, повністю або частково відображають значення

англомовного терміну» [48, с. 60]. Наприклад, для словосполучення *capital productivity* в українській мові є термін *фондовіддача*.

Експлікація (описовий переклад) використовується в тому випадку, якщо неможливо підібрати еквівалент в мові, якою здійснюється переклад. Такий спосіб полягає у передачі значення слова засобами його опису, пояснення.

Словосполучення *market auction* можна відтворити засобами описового перекладу, як *торгівля цінними паперами методом аукціону*. Можливе поєднання декількох прийомів перекладу одночасно: так, перекладач може застосувати калькування і транслітерацію або транскрипцію; транскрипцію і описовий переклад; транскрипцію, калькування і функціональний аналог; калькування, транскрипцію і описовий переклад [16, с. 57]. Наприклад: *quality control engineering* – техніка контролю якості. При повному копіюванні англомовного словосполучення, термін передається латиницею [16, с. 57].

При перекладі багатокomпонентних термінів, перекладачеві необхідно встановити ключове слово і внутрішні смислові зв'язки [22]. Наприклад, якщо відтворювати термін *immovable property gains tax*, то першим кроком буде відтворено складову *tax* – *податок*, наступним – *gains* – *прибуток* та словосполучення *immovable iproperty* – *нерухоме майно*. У підсумку, перекладач сформує складний економічний термін *податок на прибуток від нерухомого майна*.

Таким чином, переклад науково-популярних текстів економічного спрямування, зокрема, термінів повинен вірно передавати сенс оригіналу у формі, близькій до форми оригіналу. Відступи повинні бути виправдані особливостями української мови, вимогами стилю. В цілому, переклад не повинен бути ні буквальним, ні вільним переказом оригіналу, хоча елементи того й іншого можуть бути присутні. Важливо не допускати втрати істотної інформації тексту оригіналу.

Також варто зазначити, що при перекладі економічних термінів необхідно спиратися на контекст. Глумачний словник або довідковий фаховий словник можуть допомогти з'ясувати точне значення терміну. Наприклад, термін *rate* позначає *ставка* у словосполученні *interest rate*, проте у словосполученні *inflation rate*, термін використовується у значенні «рівень» [16, с. 57].

Також необхідно враховувати географічні та країнознавчі реалії, вміти правильно підібрати лексичну відповідність термінології або скористатися калькою в тому випадку, коли еквівалент в мові перекладу відсутній, перевірити використання того чи іншого англійського терміну в оригіналі, перш ніж впроваджувати його у текст перекладу [15, с. 10].

Таким чином, при перекладі термінів науково-популярного дискурсу економічного спрямування, необхідно враховувати сферу їх застосування і контекст, а також смислові зв'язки між компонентами у термінах-словосполученнях. Основними прийомами перекладу термінів науково-популярного дискурсу економічного спрямування є підбір еквівалента, дослівний переклад (калькування), транскрипція і транслітерація, семантичний еквівалент або функціональний аналог, експлікація, поєднання кількох прийомів перекладу, повне копіювання англійського словосполучення.

Висновки до розділу 1

В рамках дослідження теоретичних джерел було з'ясовано, що наразі поняття дискурсу розуміється як зв'язний текст у сукупності з екстралінгвістичними – прагматичними, соціокультурними, психологічними та іншими факторами; мовлення, що розглядається як цілеспрямована соціальна дія, як компонент, що бере участь у взаємовідносинах людей та у механізмах їх свідомості (когнітивних процесах).

Встановлено, що науково-популярний текст є одним з різновидів наукового тексту. Науково-популярний текст характеризується, з однієї сторони, наявністю рис наукового тексту, а з іншої – публіцистичного та художнього стилів. Науково-популярні тексти направлені на повідомлення знань професіоналом широкому колу осіб, вузькогалузеві знання в яких – відсутні. Отже, за комунікативно-прагматичними цілями, змістовним наповненням і характеру адресата науково-популярний текст близький науковим академічним текстам.

До особливостей науково-популярного тексту, можна віднести використання термінології загального характеру, спрощення контексту, у порівнянні з текстами наукового стилю, використання більшої кількості експресивно забарвлених лексичних одиниць.

Аналіз показав, що науково-популярні тексти економічного спрямування – тексти наукового дискурсу економічного спрямування, адаптовані для читачів широкого кола, які не є спеціалістами з цієї галузі. Науково-популярні тексти економічного спрямування характеризуються спрощеним стилем викладання інформації, вищим рівнем експресивності, у порівнянні з текстами власне наукового стилю, наявністю широкого кола пояснень незрозумілих для читачів моментів.

Було також зазначено, що науково-популярні тексти економічного спрямування характеризуються наявністю розгалуженої термінологічної системи з огляду на комплексність поняття економіки, яке включає в себе діяльність різноманітних сфер, таких як виробнича, економічна (мікро- та макро-), менеджмент, реклама та PR, сектор міжнародних зв'язків, тощо.

РОЗДІЛ 2. СТИЛІСТИЧНІ ТА ЛЕКСИЧНІ ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ ТЕКСТІВ НАУКОВО-ПОПУЛЯРНОГО ЕКОНОМІЧНОГО ДИСКУРСУ

В другому розділі буде здійснено аналіз лексичних та стилістичних особливостей текстів науково-популярного економічного дискурсу, які можуть становити складнощі для відтворення.

2.1 Лексичні труднощі перекладу текстів науково-популярного економічного дискурсу

Першим кроком, розглянемо лексичні особливості текстів науково-популярного економічного дискурсу, які становлять труднощі для перекладу. Отже, серед таких труднощів було виокремлено такі:

1. тексти науково-популярного економічного дискурсу представлені широким колом ономастичні одиниць, які також не мають еквівалентів у мові перекладу, а можуть бути транскрибовані, транслітеровані, тощо:

– антропоніми:

1. *As he made his way from the railroad tracks to **Thomas A. Edison's** office, his mind was at work* (3).

У наведеному прикладі застосовано ім'я такого відомого винахідника, як *Thomas A. Edison*, про якого власне оповідає історія аналізованої книги.

2. *In order to date currency crashes, we follow a variant of an approach introduced by **Jeffrey Frankel and Andrew Rose**, who focus exclusively on large exchange rate depreciations and set their basic threshold (subject to some caveats) as 25 percent per annum* (4).

У наведеному реченні застосовано імена таких дослідників, як *Jeffrey Frankel and Andrew Rose*. З огляду на те, що текст включає цитати та посилання на інші наукові джерела, у ньому згадується широке коло дослідників.

– ТОПОНІМИ:

3. *When he went to **Orange**, he did not say to himself, "I will try to induce Edison to give me a job of some sort."* (3)

У реченні застосовано такий топонім, як *Orange* – West Orange – район Нью-Джерсі.

4. *Indeed, multiyear recessions usually occur only in economies that require deep restructuring, such as that of **Britain** in the 1970s (prior to the advent of Prime Minister **Margaret Thatcher**), **Switzerland** in the 1990s, and **Japan** after 1992 (the last due not only to its financial collapse but also to the need to reorient its economy in light of **China's** rise)* (3).

У наведеному прикладі використано такі топоніми, як *Britain, Switzerland, Japan, China*. Також, застосовано антропонім *Margaret Thatcher*.

2. Використання історизмів:

5. *For the pre-**World War I** period, however, even 40 percent per annum is too high an inflation threshold, because inflation rates were much lower then, especially before the advent of modern paper currency (often referred to as "**fiat**" currency because it has no intrinsic value and is worth something only because the government declares by fiat that other currencies are not legal tender in domestic transactions)* (4).

Історизми – важлива частина текстів науково-популярного економічного дискурсу з огляду на те, що такий тип дискурсу часто інформує аудиторію щодо тих чи інших подій у сфері економіки у різні періоди історії. У прикладі, згадується такий період історії, як *World War I*. Також, у реченні застосовано економічні терміни *fiat, intrinsic value, transactions*.

6. *A number of studies, including our own earlier work on classifying post-**World War II** exchange rate arrangements, use a twelve-month inflation threshold of 40 percent or higher as the mark of a highinflation episode* (4).

В цьому випадку, також згадується такий історичний період, як *World War II*.

3. Використання термінології, зокрема, економічної термінології, з огляду на те, що нами аналізовано тексти науково-популярного економічного дискурсу:

7. *The concluding section defines serial **default** and the *this-time-is-different* syndrome, concepts that will recur throughout the remainder of the book* (4).

У наведеному прикладі застосовано економічний термін *default*, який може бути визначено, як «the failure to make required interest or principal repayments on a debt, whether that debt is a loan or a security». В українській мові, термін використовується у формі «дефолт».

8. ***Hyperinflations**—inflation rates of 40 percent per month— are of modern vintage* (4).

В цьому випадку використано такий економічний термін, як *hyperinflations*, який використовується в українській мові у формі «гіперінфляція», або «надмірна інфляція».

9. *The boundaries we draw are generally consistent with the existing empirical economics literature, which by and large is segmented across the various types of crises we consider (e.g., **sovereign debt, exchange rate**)* (4).

Речення демонструє застосування широкого кола економічних термінів, таких як *sovereign debt, exchange rate*, при перекладі яких можуть бути застосовані як словникові відповідники, так і різноманітні перекладацькі трансформації.

10. *The reader should note that the **crisis markers** discussed in this chapter refer to the measurement of crises within individual countries* (4).

У наведеному прикладі застосовано економічний термін-словосполучення *crisis markers*, який може бути визначено, як «indicators of the

crisis». Термін має словниковий відповідник в українській мові – «показники кризи / маркери кризи».

11. *This chapter and the two that follow lay out the basic concepts, definitions, methodology, and approach toward data collection and analysis that underpin our study of the historical international experience with almost any kind of economic crisis, be it a sovereign debt default, banking, inflation, or exchange rate crisis* (4).

Приклад демонструє застосування широкого кола економічних термінів, таких як *a sovereign debt default, banking, inflation, or exchange rate crisis*, при перекладі яких можуть бути застосовані як словникові відповідники, так і різноманітні перекладацькі трансформації.

4. Аббревіатури:

12. *It should also be noted that other economic indicators (besides inflation and per capita GDP growth, which we examine in detail) would provide a richer answer to the broad question of how bad conditions have to be before a country should contemplate default* (4).

Тексти науково-популярних статей економічної тематики включає в себе також і широке коло аббревіатур, що обумовлене тим, що у текстах науково-популярних статей представлено наукову інформацію, і хоча вона і викладена спрощеною мовою, ступінь науковості, все ж таки, зберігається, що ускладнює процес перекладу. У прикладі спостерігається застосування аббревіатури *GDP*.

5. Ідіоми також є складним аспектом для перекладу, так як у багатьох випадках, вони не мають відповідників або аналогів у мові перекладу. В таких випадках, перекладач вдається до трансформації описового перекладу або інших перекладацьких трансформацій. У випадку неможливості відтворення ідіоми, перекладач опускає її при перекладі.

13. *He did not say, "I will keep my eyes open for another opportunity, in case I fail to get what I want in the Edison organization."* (3)

В цьому випадку було застосовано ідіому *keep eyes open*, яка може бути відтворена у перекладі засобами словосполучення «мати на увазі, шукати».

Таким чином, до особливостей науково-популярного економічного дискурсу, які можуть спричинити складнощі для перекладу було віднесено наукові терміни, у більшості, економічної тематики; аббревіатури; ідіоми; лінгвокультурні реалії; ономастичні одиниці – антропоніми, топоніми.

2.2 Стилiстичнi труднощi перекладу текстiв науково-популярного економічного дискурсу

Наступним кроком, розглянемо стилістичні особливості текстів науково-популярного економічного дискурсу, які становлять труднощі для перекладу. Серед стилістичних труднощів було виокремлено:

1. Епітети позитивної та негативної оцінки, які використовуються у текстах економічного наукового дискурсу та можуть становити складнощі для перекладу:

14. *It was **DEFINITE*** (3).

В цьому випадку, застосовано епітет *DEFINITE*, який може бути відтворено засобами трансформації перестановки, а також, засобами трансформації лексичної зміни.

15. *Only by so doing can one be sure of maintaining that state of mind known as a **BURNING DESIRE TO WIN**, essential to success* (3).

В цьому випадку застосовано епітет *BURNING*, який може бути відтворено засобами словникового відповідника або перекладацьких трансформацій.

16. *Delving into **precise** definitions of a crisis in an initial chapter rather than simply including them in a glossary may seem somewhat tedious* (4).

У реченні було використано епітет *precise*, який, безумовно, можна відтворити засобами трансформації перестановки, змінивши порядок слів у реченні відповідно до вимог української граматики та синтаксису.

17. *Of course, one can argue that the effects of inflation are **pernicious** at much lower levels of inflation, say 10 percent, but the costs of sustained moderate inflation are not well established either theoretically or empirically* (4).

У реченні застосовано епітет *pernicious*, який може бути відтворено засобами лексеми «згубний».

2. Застосування метафор, образна та експресивна природа яких може стати перешкодою до здійснення вірного перекладу:

18. *When the going was hard, and **the future looked dismal**, they pulled up and went where the going seemed easier* (3).

У наведеному прикладі застосовано таку метафору, як *the future looked dismal*, яка може бути відтворена, як «неспокійне, мінливе, безперспективне майбутнє», тощо.

19. *But he **BURNED ALL BRIDGES BEHIND HIM*** (3).

В цьому випадку, речення так само побудовано на основі метафори *BURNED ALL BRIDGES BEHIND HIM*, яку при перекладі можна відтворити засобами варіанту «спалити усі мости».

20. *During all those years not one **ray of hope**, not one promise of attainment of his DESIRE had been held out to him* (3).

У реченні було застосовано метафору *ray of hope*, яку можна як відтворити дослівно, так і розвинути її сенс.

21. *Today, people who know Barnes envy him, because of the "**break**" life yielded him* (3).

У прикладі застосовано метафору *"break" life yielded*. При перекладі, можна застосувати такий варіант метафори, як «життя дало перепочинок».

22. *He saw himself standing in Edison's presence. He heard himself asking Mr. Edison for an opportunity to carry out the one **CONSUMING OBSESSION OF HIS LIFE**, a **BURNING DESIRE** to become the business associate of the great inventor (3).*

Приклад демонструє застосування метафори *CONSUMING OBSESSION OF HIS LIFE*, яка також може бути відтворена засобами утворення метафоричного сенсу – «всепоглинаюча одержимість його життя».

23. *To everyone, except himself, he appeared only **another cog in the Edison business wheel**, but in his own mind, **HE WAS THE PARTNER OF EDISON EVERY MINUTE OF THE TIME**, from the very day that he first went to work there (3).*

У прикладі, люди, що складають основу компанії, метафорично названі *cog in the Edison business wheel*. При перекладі, метафору можна відтворити засобами відповідника – *гвинтик у колесі бізнесу Едісона*.

3. Антитеза:

24. *WHEN Edwin C. Barnes climbed down from the freight train in Orange, N. J., more than thirty years ago, **he may have resembled a tramp, but his thoughts were those of a king!** (3)*

У прикладі, експресивність речення досягається засобами протиставлення – *he may have resembled a tramp, but his thoughts were those of a king*.

4. Градація:

25. *Barnes succeeded because **he chose a definite goal, placed all his energy, all his will power, all his effort**, everything back of that goal (3).*

У наведеному прикладі, з метою продемонструвати виняткову наполегливість особи, застосовується градація *he chose a definite goal, placed all his energy, all his will power, all his effort*.

Отже, до стилістичних особливостей текстів науково-популярного економічного дискурсу, які можуть становити труднощі для перекладу, було віднесено застосування метафор, епітетів, антитези, градації.

Висновки до II розділу

В другому розділі здійснено аналіз лексичних та стилістичних особливостей текстів науково-популярного економічного дискурсу, які можуть становити складнощі для відтворення.

До особливостей науково-популярного економічного дискурсу, які можуть спричинити складнощі для перекладу було віднесено наукові терміни, у більшості, економічної тематики; аббревіатури; ідіоми; ономастичні одиниці. Встановлено, що складнощі перекладу термінів обумовлені такими факторами, як відсутність еквівалентів термінів у мові перекладу, що вимагає використання перекладацьких трансформацій, присутність великої кількості словникових відповідників, що вимагає від перекладача точного знання значення терміну у конкретному контексті. Складність перекладу аббревіатур полягає у необхідності їх вірного розшифрування. Переклад антропонімів та топонімів викликає труднощі з огляду на відсутність еквівалентів у тексті перекладу.

При перекладі стилістичних засобів, перешкодою до здійснення перекладу може стати образна та експресивна природа, невірне розуміння значення стилістичного засобу у контексті може призвести до некоректного відтворення та спотворення контексту не лише одного речення, а й цілого тексту.

РОЗДІЛ 3. ЧАСТОТНИЙ АНАЛІЗ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ ПРИ ВІДТВОРЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКОВО- ПОПУЛЯРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ НА УКРАЇНСЬКУ

В третьому розділі роботи, нами буде здійснено перекладацький аналіз способів перекладу економічної науково-популярної літератури з англійської мови українською.

3.1 Застосування лексичних трансформацій при перекладі текстів науково-популярного економічного дискурсу

Першим кроком, проаналізуємо застосування лексичних трансформацій в рамках перекладу текстів науково-популярного економічного дискурсу. Нами було виокремлено застосування таких лексичних трансформацій, як:

1. Транскрибування:

26. *WHEN Edwin C. Barnes climbed down from the freight train in Orange, N. J., more than thirty years ago, he may have resembled a tramp, but his thoughts were those of a king!* (3)

Коли Едвін С. Барнс зійшов з вантажного поїзда в Оранж, штат Нью-Джерсі, зовні він був більше схожий на волоцюгу, але його думки були воістину вартими короля! (1).

У прикладі оригіналу застосовано трансформацію транскрибування при перекладі топоніму *Orange*: *Оранж*. У прикладі також було розшифровано аббревіатуру *N. J.* – *Нью-Джерсі*.

27. *As he made his way from the railroad tracks to Thomas A. Edison's office, his mind was at work* (3).

Він попрямував до офісу **Томаса Едісона** прямо з вокзалу, і всю дорогу думав про майбутню зустріч (1).

В цьому випадку, у тексті оригіналу застосовано антропонім *Thomas A. Edison*, в ході відтворення якого було застосовано трансформацію транскрибування: *Томас*. Прізвище винахідника було транслітеровано: **Edison** – **Едісон**. Також, спостерігається застосування трансформації перестановки.

28. *The concluding section defines serial **default** and the **this-time-is-different** syndrome, concepts that will recur throughout the remainder of the book* (4).

Підсумковий розділ визначає такі поняття, як серійний **дефолт** і синдром «**цього разу все буде інакше**», — їх не раз побачите на сторінках книжки (2).

Приклад демонструє застосування економічного терміну *default*, при перекладі якого було використано транскрибування: *дефолт*. Також, при перекладі терміну *this-time-is-different* було застосовано трансформацію калькування: «**цього разу все буде інакше**».

29. *In order to date currency crashes, we follow a variant of an approach introduced by **Jeffrey Frankel and Andrew Rose**, who focus exclusively on large exchange rate depreciations and set their basic threshold (subject to some caveats) as 25 percent per annum.*² (4)

Для того щоб константувати крах валюти, скористаємося методом, запропонованим **Джеффри Франкелом і Ендрю Роузом**, які зосереджуються виключно на високих рівнях знецінення обмінних курсів і встановлюють свій базовий поріг на рівні 25 % на рік (стосовно якого можна подискутувати)¹¹ (2).

У прикладі, при перекладі антропонімів *Jeffrey Frankel and Andrew Rose*, було застосовано трансформацію транскрибування – **Джеффри Франкель і Ендрю Роуз**.

2. Адаптивне транскрибування:

30. *Hyperinflations—inflation rates of 40 percent per month— are of modern vintage* (4).

Гіперінфляція з рівнем інфляції в 40 % на місяць і вище є більш сучасним поняттям (2).

В цьому випадку, у тексті оригіналу застосовано такий термін, як *Hyperinflations*, в ході відтворення якого було застосовано трансформацію адаптивного транскрибування. Термін було перекладено засобами застосування трансформації адаптивного транскрибування, так як при перекладі, його було не лише транскрибовано, а й адаптовано до вимог української граматики: *Hyperinflations*.

31. *For the pre–World War I period, however, even 40 percent per annum is too high an inflation threshold, because inflation rates were much lower then, especially before the advent of modern paper currency (often referred to as “fiat” currency because it has no intrinsic value and is worth something only because the government declares by fiat that other currencies are not legal tender in domestic transactions)* (4).

Проте якщо взяти період перед Першою світовою війною, то навіть 40 % на рік вважалися надто високим інфляційним порогом, тому що рівні інфляції були набагато нижчими у той час, особливо до початку ери сучасної паперової валюти (яку часто називають «фіатними» грошима, позаяк вона не має внутрішньої, притаманної їй цінності і вартує щось лише тому, що уряд своїм наказом оголосив: інші валюти не є законним платіжним засобом у внутрішніх операціях) (2).

В цьому випадку спостерігається застосування трансформації адаптивного транскрибування терміну *fiat*, який було не лише транскрибовано, але й адаптовано згідно вимог української граматики: *фіатними*.

3. Додавання:

32. *It was DEFINITE* (3).

Воно було чітким і виразним (1).

В процесі перекладу речення *It was DEFINITE*, було застосовано трансформацію додавання, так як у тексті перекладу спостерігається наступний варіант перекладу: *Воно було чітким і виразним*. Отже, лексему *виразним* було додано при перекладі.

33. *That is all there is to the Barnes story of success!* (3).

*Ось, власне, і вся історія успіху Барнса! **Перемога або смерть!*** (1)

В цьому випадку, в ході відтворення речення, у тексті перекладу було додано додаткове речення, що підвищує експресивність тексту: ***Перемога або смерть!***.

34. *They won* (3).

У підсумку вони виграли бій (1).

При перекладі наведеного речення, було застосовано трансформацію додавання, з огляду на те, що було додано словосполучення у підсумку, лексему *бій*.

35. *Only by so doing can one be sure of maintaining that state of mind known as a BURNING DESIRE TO WIN, essential to success* (3).

*Тільки так можна налаштувати себе на те, що я називаю палким бажанням ПЕРЕМОГИ, бо від цього безпосередньо залежить, досягнете ви успіху чи ні. **Загартоване бажання у вогні не горить*** (1).

В цьому випадку, в ході відтворення речення, у тексті перекладу було застосовано словосполучення додаткове речення *Загартоване бажання у вогні не горить*, що свідчить про застосування трансформації додавання.

36. *The morning after the great Chicago fire, a group of merchants stood on State Street, looking at the smoking remains of what had been their stores* (3).

У 1871 році Чикаго охопила величезна пожежа, яку не могли загасити впродовж двох днів. Пожежа знищила більшу частину міста,

*при цьому сотні жителів міста загинули. Велика чиказька пожежа стала однією з наймасштабніших катастроф XIX століття. Наступного ранку після пожежі група торговців стояла на **Стейт-стріт** і розглядала тліючі залишки того, що колись було їх магазинами (1).*

В цьому випадку, перед перекладом власне речення оригіналу, перекладач додає пояснення щодо подій, про які йдеться: *У 1871 році Чикаго охопила величезна пожежа, яку не могли загасити впродовж двох днів. Пожежа знищила більшу частину міста, при цьому сотні жителів міста загинули. Велика чиказька пожежа стала однією з наймасштабніших катастроф XIX століття.* Отже, було застосовано трансформацію додавання. При перекладі топонімів *Chicago, State Street*, було застосовано трансформацію транскрибування: *Чикаго, Стейт-стріт*.

37. *The merchant who decided to stay and rebuild pointed a finger at the remains of his store, and said, "Gentlemen, on that very spot I will build the world's greatest store, no matter how many times it may burn down." (3)*

І звали цього торговця Маршал Філд. Він вказав пальцем на залишки свого магазину і сказав: «Колеги, на цьому місці я збудую найбільший магазин у світі, незалежно від того, скільки разів йому доведеться горіти» (1).

При перекладі наведеного речення, було застосовано трансформацію додавання, з огляду на те, що у перекладі було додано ще одне речення – *І звали цього торговця Маршал Філд.*

38. *It is the same difference which distinguishes practically all who succeed from those who fail (3).*

Це те, що відрізняє практично всіх, хто досягає успіху, від тих, хто зазнає поразки.

Шість кроків (1).

В наведеному прикладі, в тексті оригіналу відсутній заголовок *Шість кроків*, автор просто перелічує кроки у тексті твору, проте перекладач вирішив

виокремити кроки окремим заголовком, з огляду на те, що цей епізод твору є важливим, та потребує фокусу уваги.

4. Лексична заміна:

39. *In the beginning, when the desire first appeared in his mind, it may have been, probably was, only a wish, but it was no mere wish when **he appeared before Edison** with it (3).*

На самому початку, коли бажання тільки з'явилося в його голові, можливо,

*це і було просте рядове бажання, але коли **Барнс стояв перед Едісоном**, це вже було щось набагато більше (1).*

При перекладі словосполучення *he appeared before Edison*, було застосовано трансформацію лексичної заміни, з огляду на те, що словосполучення було відтворено засобами словосполучення з іншим значенням: *Барнс стояв перед Едісоном*.

40. *A few years later, Edwin C. Barnes again stood before Edison, in the same office where **he first met the inventor** (3).*

*Кілька років по тому Едвін С. Барнс знову стояв перед Едісоном в тому ж офісі, де **вони вперше зустрілися** (1).*

В наведеному прикладі спостерігається застосування трансформації лексичної заміни при перекладі словосполучення *he first met the inventor* – *вони вперше зустрілися*.

41. *This time his **DESIRE** had been **translated into reality** (3).*

*І на цей раз його **БАЖАННЯ** стало реальністю (1).*

В рамках відтворення словосполучення *translated into reality*, було застосовано трансформацію лексичної заміни, так як словосполучення замінене словосполученням з іншим значенням: *стало реальністю*.

42. *He was **in business** with Edison (3).*

*Він **почав працювати** з Едісоном (1).*

В рамках перекладу словосполучення *was in business*, було застосовано трансформацію лексичної заміни, з огляду на те, що словосполучення було відтворено засобами словосполучення з іншим значенням: *почав працювати*.

43. *He did not become the partner of Edison **the day he arrived** (3).*

Він не став партнером Едісона відразу ж у день їхнього знайомства (1).

В наведеному прикладі спостерігається застосування трансформації лексичної заміни при перекладі словосполучення *the day he arrived* – у день їхнього знайомства.

44. *Barnes won his goal, because he wanted to be a business associate of Mr. Edison, **more than he wanted anything else** (3).*

Барнс досяг своєї мети, тому що він хотів бути діловим партнером пана Едісона більше всього на світі (1).

В ході відтворення словосполучення *more than he wanted anything else*, було застосовано трансформацію лексичної заміни, так як словосполучення замінене словосполученням з іншим, більш образним значенням: *більше всього на світі*.

45. *Addressing his men before the first battle, he said, "You see **the boats going up in smoke** (3).*

Погляньте на наші палаючі кораблі (1).

У тексті оригіналу застосовано словосполучення *the boats going up in smoke*, при перекладі якого було застосовано трансформацію лексичної заміни, з огляду на те, що його було замінено словосполученням з іншим значенням: *палаючі кораблі*.

46. *When **the going** was hard, and the future looked dismal, they pulled up and went where the going seemed easier (3).*

*Коли **робота** здавалася непосильною, а майбутнє похмурило, інші торговці здалися і пішли найпростішим, як їм здавалося, (1).*

У прикладі, лексему *the going* було відтворено засобами лексеми *робота*, що свідчить про застосування трансформації лексичної заміни.

47. *Delving into precise definitions of a crisis in an initial chapter rather than simply including them in a glossary may seem somewhat tedious* (4).

Формулювання точних визначень кризи в першому розділі книжки, а не просте включення їх у глосарій термінів, може видатися трохи нудним (2).

При перекладі наукового кліше *delving into*, перекладач застосовує лексему з іншим значенням – *формулювання*.

48. *But for the reader to properly interpret the sweeping historical figures and tables that follow later in this volume, it is essential to have a sense of how we delineate what constitutes a crisis and what does not* (4).

Але для того, аби читач міг правильно інтерпретувати широкий діапазон ретроспективних даних і таблиць, поданих далі, важливо розуміти, що мається на увазі під терміном «криза» (2).

У реченні оригіналу застосовано такий складний термін, як *the sweeping historical figures*. При перекладі, перекладач застосовує термін з іншим відтінком значення – *широкий діапазон ретроспективних даних*.

49. *We try to highlight any cases in which results are conspicuously sensitive to small changes in our cutoff points or where we are particularly concerned about clear inadequacies in the data* (4).

Ми намагаємося виділити будь-які випадки, коли результати є чутливими до незначних змін у «кордонах» або коли потрібно дати роз'яснення неадекватності даних (2).

У реченні оригіналу застосовано словосполучення *cutoff points*, тоді як у тексті перекладу, його було відтворено засобами лексеми *кордони*. Отже, переклад свідчить про застосування трансформації лексичної заміни.

5. Вилучення:

50. *Barnes succeeded because he chose a definite goal, placed all his energy, all his will power, all his effort, **everything** back of that goal* (3).

Барнс досяг успіху, тому що поставив собі певну мету, а потім доклав всю свою енергію та силу волі для її досягнення (1).

В рамках дослідження особливостей перекладу тестів англomовного науково-популярного дискурсу економічної тематики було виокремлено застосування трансформації вилучення. Так, лексему *everything* було вилучення при перекладі.

51. *But he **BURNED ALL BRIDGES BEHIND HIM*** (3).

*Потім він **СПАЛИВ ВСІ МОСТИ*** (1).

Приклад свідчить про застосування трансформації вилучення при перекладі метафори, з огляду на те, що словосполучення *BEHIND HIM* не було відтворено у тексті перекладу.

52. *He said, "I will see Edison, and put him on notice that I have come to go into business with him."* (3)

Він сказав: «Я поставлю Едісона перед фактом, що я прийшов робити з ним бізнес» (1).

У цьому випадку, конструкцію оригіналу *I will see* не було відтворено при перекладі, що свідчить про застосування трансформації вилучення.

6. Генералізація:

53. *That was **more than fifty years ago*** (3).

*Це було **багато років тому*** (1).

У тексті оригіналу не вказується точна кількість років, проте згадується кількість *fifty – more than fifty years ago*. У тексті перекладу, перекладач вирішує не згадувати кількість взагалі, а узагальнює показник засобами конструкції *багато років тому*, що свідчить про застосування трансформації генералізації.

Отже, можемо зробити висновки про те, що серед лексичних трансформацій перекладу науково-популярних текстів економічного спрямування було виокремлено застосування таких, як:

- 1) транслітерація;
- 2) транскрибування;
- 3) адаптивне транскодування;
- 4) калькування;
- 5) генералізація;
- 6) вилучення;
- 7) додавання;
- 8) лексична заміна.

3.2 Граматичні трансформації та їх застосування в ході перекладу текстів науково-популярного економічного дискурсу

Розглянемо також і граматичні трансформації та їх застосування в ході перекладу текстів науково-популярного економічного дискурсу. Серед таких перекладацьких трансформацій було виокремлено такі:

1. Перестановки:

54. *Barnes' desire was not a hope!* (3)

Бажання Барнса не було просто надією! (1)

Як демонструє приклад, речення оригіналу відтворено засобами перестановки, так як було змінено порядок слів.

55. *Five years passed before the chance he had been seeking made its appearance* (3).

Минуло цілих п'ять років, перш ніж з'явився шанс, на який так чекав Барнс (1).

Як демонструє приклад, фрагмент науково-популярного тексту економічної тематики відтворено засобами перестановки, так як було змінено порядок слів.

56. *During all those years not one ray of hope, not one promise of attainment of his DESIRE had been held out to him* (3).

За всі ці роки не було жодного променя надії, жодної ознаки втілення його БАЖАННЯ (1).

Фрагмент економічного науково-популярного тексту було відтворено засобами трансформації перестановки, так як порядок слів було змінено у тексті перекладу.

57. *The boundaries we draw are generally consistent with the existing empirical economics literature, which by and large is segmented across the various types of crises we consider (e.g., sovereign debt, exchange rate)* (4).

«Кордони», які ми пропонуємо, загалом відповідають наведеним в емпіричній літературі з економіки і сегментовані відповідно до видів криз (наприклад, суверенний борг, обмінний курс) (2).

Як демонструє приклад, речення було відтворено засобами перестановки, так як було змінено порядок слів.

58. *The reader should note that the crisis markers discussed in this chapter refer to the measurement of crises within individual countries* (4).

Читач повинен звернути увагу, що маркери криз, які аналізуються у цьому розділі, стосуються виміру криз окремих країн (2).

Наведений фрагмент науково-популярного тексту економічної тематики відтворено засобами перестановки, так як було змінено порядок слів.

59. *A number of studies, including our own earlier work on classifying post–World War II exchange rate arrangements, use a twelve-month inflation threshold of 40 percent or higher as the mark of a highinflation episode* (4).

У низці досліджень, зокрема і в нашій власній ранній роботі з класифікації обмінного курсу в період після закінчення Другої світової війни, використовується 12-місячний поріг на рівні 40 % і вище для ідентифікації випадків високої інфляції (2).

У наведеному прикладі, речення оригіналу відтворено засобами перестановки, так як було змінено порядок слів.

60. *Of course, one can argue that the effects of inflation are pernicious at much lower levels of inflation, say 10 percent, but the costs of sustained moderate inflation are not well established either theoretically or empirically* (4).

Звісно, можна заперечити, що інфляція навіть із нижчими показниками, скажімо 10 %, має руйнівні наслідки, але нема ані теоретичних, ані емпіричних досліджень фінансового вираження таких наслідків (2).

Фрагмент економічного науково-популярного тексту було відтворено засобами трансформації перестановки, так як порядок слів було змінено у тексті перекладу.

2. Граматична заміна:

61. *Today, people who know Barnes envy him, because of the "break" life yielded him* (3).

Згодом люди заздрили Барнсу, тому що доля не встояла перед його напором і щедро нагородила його (1).

У реченні спостерігається застосування трансформації граматичної заміни, так як уривок речення *Today, people who know Barnes envy him* побудовано у теперішньому часі, тоді як при перекладі, цей уривок побудовано у минулому: *Згодом люди заздрили Барнсу*.

62. *It is a remarkable illustration of the power of a DEFINITE DESIRE* (3).

Це якнайкраще демонструє, яку силу має ЧІТКЕ і КОНКРЕТНЕ БАЖАННЯ (1).

В наведеному прикладі, іменник *illustration* було відтворено засобами граматичної заміни, так як його замінено засобами дієслова *демонструє*.

3. Членування речення:

63. *To everyone, except himself, he appeared only another cog in the Edison business wheel, but in his own mind, HE WAS THE PARTNER OF EDISON EVERY MINUTE OF THE TIME, from the very day that he first went to work there (3).*

Всі вважали Барнса лише ще одним гвинтиком у діловій машині Едісона.

Так думали абсолютно всі, крім самого Барнса, бо він вважав себе ПАРТНЕРОМ Едісона З ТІЄЇ САМОЇ ХВИЛИНИ, коли переступив поріг його офісу в день їхнього знайомства (1).

У цьому прикладі, речення оригіналу було відтворено двома реченнями у перекладі, засобами чого перекладач уникає перевантаження тексту перекладу, що сприяє легкості читання та його сприйняття.

64. *This chapter and the two that follow lay out the basic concepts, definitions, methodology, and approach toward data collection and analysis that underpin our study of the historical international experience with almost any kind of economic crisis, be it a sovereign debt default, banking, inflation, or exchange rate crisis (4).*

У цьому розділі, а також у двох наступних, пропонуються основні поняття, визначення, методологія і підхід до збору інформації та її аналізу. Саме на них спирається наше вивчення ретроспективного міжнародного досвіду, що, своєю чергою, характеризує майже будь-який вид економічних криз — незалежно від того, чи це криза, пов'язана з дефолтом за суверенним боргом, чи вона стосується банківської сфери, інфляції, чи є кризою обмінного курсу (2).

У наведеному прикладі, перекладач так само відтворює речення оригіналу двома реченнями у перекладі, застосовуючи трансформацію членування речення з метою створення тексту перекладу, який би не мав синтаксично та граматично перевантажених речень.

4. Об'єднання речення:

The desire was not new when he approached Edison. It had been Barnes' dominating desire for a long time (3).

Бажання Барнса не було новим або скороминущим, він виношував цю ідею вже довгий час і вона стала домінуючою в його свідомості (1).

Приклад демонструє застосування об'єднання речення, з огляду на те, що два речення оригіналу було об'єднано в одне при перекладі.

65. He saw himself standing in Edison's presence. He heard himself asking Mr. Edison for an opportunity to carry out the one CONSUMING OBSESSION OF HIS LIFE, a BURNING DESIRE to become the business associate of the great inventor (3).

Він уявляв, як стоїть перед Едісоном, як просить дати йому шанс втілити МРІЮ ВСЬОГО ЙОГО ЖИТТЯ, як його переповнює палке бажання стати діловим партнером великого винахідника (1).

Як демонструє приклад, при перекладі, два речення оригіналу було об'єднано в одне. Отже, застосовано трансформацію об'єднання речення.

Отже, серед граматичних трансформацій було виокремлено застосування таких, як:

- перестановки;
- граматична заміна;
- членування речення;
- об'єднання речення.

3.3 Лексико-граматичні трансформації та особливості їх використання в процесі перекладу текстів науково-популярного економічного дискурсу

Розглянемо також і особливості використання лексико-граматичних трансформацій при перекладі текстів науково-популярного економічного дискурсу. Серед них було виокремлено наступні:

1. Модуляція:

66. *It was a keen, pulsating DESIRE, which transcended everything else* (3).

Це було сильне, пульсуюче бажання, яке було вище всіх зовнішніх обставин (1).

В цьому прикладі, при перекладі словосполучення *which transcended everything else* було застосовано трансформацію модуляції, з огляду на те, що контекст словосполучення було розширено: *вище всіх зовнішніх обставин*.

67. *He stood by his DESIRE until it became the dominating obsession of his life--and--finally, a fact* (3).

Він ні на мить не відрікся від свого БАЖАННЯ, він шліфував його, поки воно не стало його життєвою метою, а потім і реальним фактом його життя (1).

Як демонструє приклад, сенс уривку речення оригіналу *He stood by his DESIRE until it became the dominating obsession of his life* було розвинуто при перекладі: *Він ні на мить не відрікся від свого БАЖАННЯ, він шліфував його, поки воно не стало його життєвою метою*. Також, було застосовано трансформацію перестановки, з огляду на те, що порядок слів було змінено при перекладі.

68. *He did say, "I will start anywhere. I will do anything Edison tells me to do, but before I am through, I will be his associate."* (3)

Він сказав собі: *«Я почну з чого завгодно. Я візьмуся за все, що запропонує мені Едісон. Але я стану його діловим партнером ще до того, як закінчу поратися с дрібними дорученнями»* (1).

В цьому випадку застосовано словосполучення *I am through, I will be his associate*, при перекладі якого застосовано трансформацію модуляції, так як сенс словосполучення було до повного речення: *Але я стану його діловим партнером ще до того, як закінчу поратися с дрібними дорученнями.*

69. *We now have no choice--we win--or we perish!* (3)

Зі щитом або на щиті! Перемога або смерть! (1)

Приклад демонструє застосування трансформації модуляції з огляду на те, що сенс речення оригіналу було значно розвинуто при перекладі засобами антитез: *«Зі щитом або на щиті! Перемога або смерть!»*.

70. *They went into a conference to decide if they would try to rebuild, or leave Chicago and start over in a more promising section of the country* (3).

Вони зібралися, щоб вирішити, чи намагатися їм відновити свій бізнес тут або ж відправитися шукати кращої долі кудись в інше, більш сприятливе для бізнесу місце і почати там все з чистого аркуша (1).

При перекладі, сенс речення було розвинуто засобами такого вислову, як *почати там все з чистого аркуша.*

71. *He left himself no possible way of retreat. He had to win or perish!* (3)

Він не залишив собі шляхів для відступу. Пан або пропав! (1)

У цьому випадку, при перекладі речення *He had to win or perish!*, перекладач застосовує трансформацію модуляції, застосовуючи ідіому *Пан або пропав!*.

72. *Wishing will not bring riches. But desiring riches with a state of mind that becomes an obsession, then planning definite ways and means to acquire riches, and backing those plans with persistence which does not recognize failure, will bring riches* (3).

Кожна людина, яка досягла віку, коли приходить розуміння цінності грошей, бажає їх мати. Але просте бажання не приносить багатства. Це повинно бути палке бажання, яке переростає в свого роду нав'язливу ідею, а потім і у певний план дій щодо примноження багатства. Але все це повинно супроводжуватися наполегливістю, яка не визнає поразку. Тільки комбінація всіх цих чинників прокладе вам шлях до багатства (1).

При перекладі, текст оригіналу, що складається з двох речень, було розширено засобами трансформації модуляції до чотирьох речень.

2. Описовий переклад:

73. *He did not say, "I will keep my eyes open for another opportunity, in case I fail to get what I want in the Edison organization."* (3)

Він не сказав: «У мене буде кілька «планів Б» на випадок, якщо не вигорить моя затія з Едісоном» (1).

У прикладі оригіналу було застосовано ідіому *I will keep my eyes open*, при перекладі якої використано трансформацію описового перекладу, з огляду на те, що її сенс було описано: *У мене буде кілька «планів Б».*

74. *It stands there today, a towering monument to the power of that state of mind known as a **BURNING DESIRE*** (3).

*Він стоїть там і сьогодні, нагадуючи нам всім про силу по-справжньому **ЗАГАРТОВАНОГО БАЖАННЯ, яке не боїться вогню** (1).*

В прикладі використано описовий переклад словосполучення *a BURNING DESIRE*, з огляду на те, що в рамках перекладу його було відтворено засобами словосполучення *ЗАГАРТОВАНОГО БАЖАННЯ, яке не боїться вогню.*

3. Компенсація:

75. *The easy thing for **Marshal Field** to have done, would have been exactly what his fellow merchants did* (3).

Найлегшим шляхом було поїхати з міста, як і зробили товариші Філда
(1).

У тексті оригіналу, на початку речення застосовано ім'я *Marshal Field*, яке було вилучено при перекладі, проте перекладач компенсував його наприкінці речення: *товариші Філда*.

Отже, серед лексико-граматичних трансформацій було виокремлено застосування таких трансформацій, як:

- модуляція;
- описовий переклад;
- компенсація.

Таким чином, в рамках дослідження було виділено такі способи перекладу науково-популярних текстів економічної тематики з англійської мови українською:

1. лексичні трансформації:

- транскрибування;
- адаптивне транскрибування;
- транслітерація;
- калькування;
- генералізація;
- додавання;
- вилучення;
- лексична заміна.

2. Граматичні трансформації:

- перестановки;
- граматична заміна;
- об'єднання речення;
- членування речення.

3. Лексико-граматичні трансформації:

- описовий переклад;
- модуляція;
- компенсація.

Результати статистичного дослідження наведено на рис. 3.1.

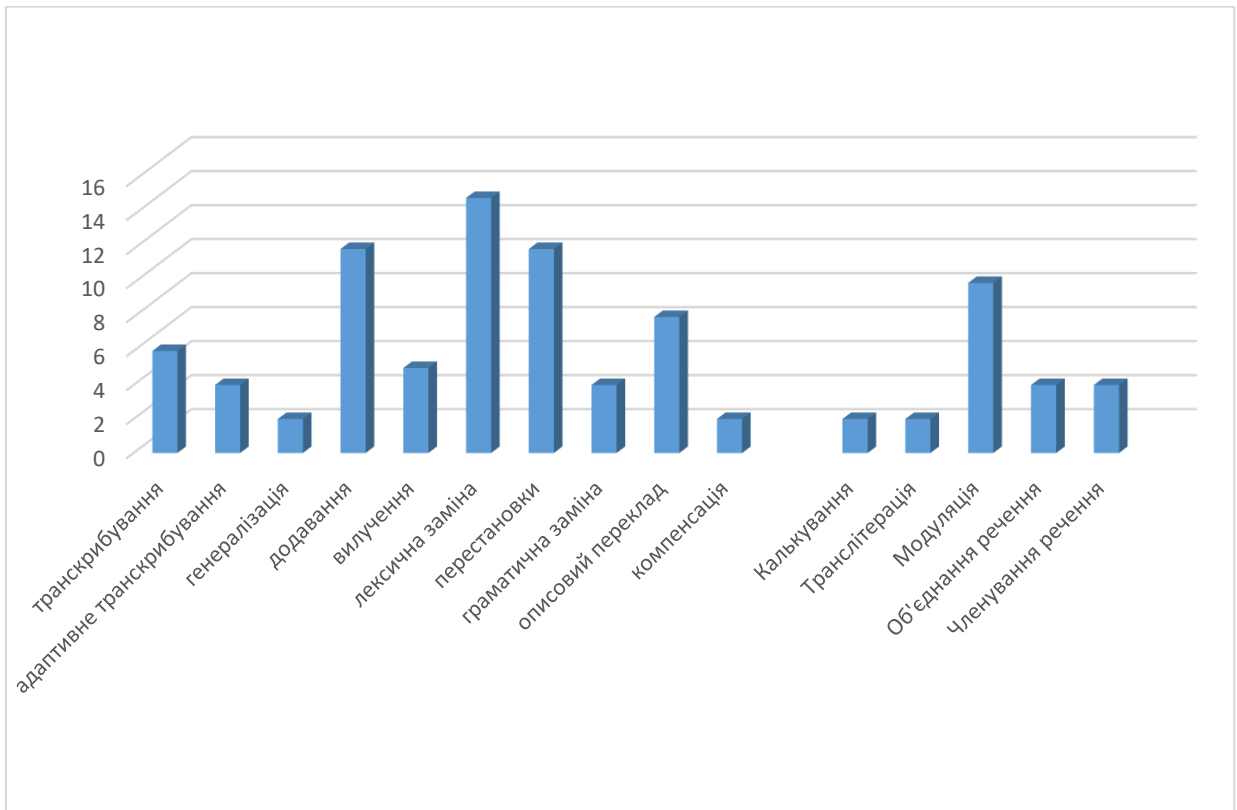

Рис. 3.1 – Результати статистичного аналізу

- транскрибування було застосовано у 6% прикладів;
- адаптивне транскрибування було застосовано у 4% прикладів;
- генералізацію використано у 2% прикладів;
- додавання було застосовано у 12% прикладів;
- вилучення було застосовано у 5% прикладів;
- лексичну заміну використано у 16% прикладів;
- перестановки було застосовано у 12% прикладів;
- граматичну заміну використано у 4% прикладів;
- описовий переклад було застосовано у 8% прикладів;

- компенсацію використано у 2% прикладів;
- калькування було застосовано у 2% прикладів;
- транслітерацію було застосовано у 2% прикладів;
- модуляцію було застосовано у 16% прикладів;
- об'єднання речення було застосовано у 4% прикладів;
- членування речення було застосовано у 4% прикладів.

Таким чином, аналіз дозволив встановити, що найбільш вживаним методом перекладу науково-популярних текстів економічної тематики з англійської мови українською є трансформація лексичної заміни, яку було застосовано у 16% прикладів, трансформація модуляції, яку було застосовано у 16% прикладів, трансформація перестановки, яку було застосовано у 12% прикладів, трансформація додавання, яку було застосовано у 12% прикладів.

Менш вживаними є описовий переклад, який було застосовано у 8% прикладів, граматична заміна, яку було застосовано у 10% прикладів, транскрибування, яке було застосовано у 6% прикладів, додавання, використане у 5% прикладів, модуляція, яку було застосовано у 6% прикладів, граматичну заміну застосовано у 4% прикладів, об'єднання речення було застосовано у 4% прикладів, членування речення було застосовано у 4% прикладів, адаптивне транскрибування було застосовано у 4% прикладів.

Найменшу кількість складають такі способи перекладу, як генералізація, конкретизація, компенсація, калькування, транслітерація, які було застосовано у 2% прикладів на кожну трансформацію.

Висновки до III розділу

У практичному розділі здійснено аналіз особливостей перекладу науково-популярних текстів економічної тематики з англійської мови українською.

В рамках дослідження було виділено такі способи перекладу науково-популярних текстів економічної тематики з англійської мови українською: лексичні трансформації: транскрибування, адаптивне транскрибування; транслітерація; калькування; генералізація; додавання; вилучення; лексична заміна; граматичні трансформації: перестановки; граматична заміна, об'єднання речення; членування речення; лексико-граматичні трансформації: описовий переклад; модуляція; компенсація.

Статистичний аналіз дозволив отримати такі результати: транскрибування було застосовано у 6% прикладів; адаптивне транскрибування було застосовано у 4% прикладів; генералізацію використано у 2% прикладів; додавання було застосовано у 12% прикладів; вилучення було застосовано у 5% прикладів; лексичну заміну використано у 16% прикладів; перестановки було застосовано у 12% прикладів; граматичну заміну використано у 4% прикладів; описовий переклад було застосовано у 8% прикладів; компенсацію використано у 2% прикладів; калькування було застосовано у 2% прикладів; транслітерацію було застосовано у 2% прикладів; модуляцію було застосовано у 16% прикладів; об'єднання речення було застосовано у 4% прикладів; членування речення було застосовано у 4% прикладів.

ВИСНОВКИ

Роботу присвячено дослідженню особливостей перекладу текстів науково-популярного економічного дискурсу. Науково-популярний текст характеризується, з однієї сторони, наявністю рис наукового тексту, а з іншої – публіцистичного та художнього стилів. Науково-популярні тексти направлені на повідомлення знань професіоналом широкому колу осіб, вузькогалузеві знання в яких – відсутні. Отже, за комунікативно-прагматичними цілями, змістовним наповненням і характеру адресата науково-популярний текст близький науковим академічним текстам.

Було з'ясовано, що науково-популярні тексти економічного спрямування – тексти наукового дискурсу економічного спрямування, адаптовані для читачів широкого кола, які не є спеціалістами з цієї галузі. Науково-популярні тексти економічного спрямування характеризуються спрощеним стилем викладання інформації, вищим рівнем експресивності, у порівнянні з текстами власне наукового стилю, наявністю широкого кола пояснень незрозумілих для читачів моментів.

Аналіз показав, що науково-популярні тексти економічного спрямування характеризуються наявністю розгалуженої термінологічної системи з огляду на комплексність поняття економіки, яке включає в себе діяльність різноманітних сфер, таких як виробнича, економічна (мікро- та макро-), менеджмент, реклама та PR, сектор міжнародних зв'язків, тощо.

Практична частина дослідження присвячена аналізу особливостей перекладу науково-популярних текстів економічної тематики з англійської мови українською. Матеріалом дослідження стали тексти науково-популярних книг економічного дискурсу, а саме: Hill N. Think And Grow Rich (Думай і багатій); Reinhart C. M., Rogoff K. S. This time is different. Eight Centuries of

Financial Folly (Циклічна історія фінансових криз) та їх переклади українською мовою.

До лексичних особливостей науково-популярного економічного дискурсу, які можуть спричинити складнощі для перекладу було віднесено наукові терміни, у більшості, економічної тематики; аббревіатури; ідіоми; ономастичні одиниці. Встановлено, що складнощі перекладу термінів обумовлені такими факторами, як відсутність еквівалентів термінів у мові перекладу, що вимагає використання перекладацьких трансформацій, присутність великої кількості словникових відповідників, що вимагає від перекладача точного знання значення терміну у конкретному контексті.

Дослідження дозволило встановити, що переклад термінології економічного науково-популярного дискурсу характеризується власною специфікою, з огляду на те, що в рамках перекладу такої термінології необхідно застосовувати перекладацькі трансформації. У роботах науковців названі такі види трансформацій, як лексичні (транслітерація, перекладацьке транскрибування, калькування, деякі лексико-семантичні заміни), граматичні (граматичні заміни і членування речення) і комплексні (експлікація або описовий переклад, антонімічний переклад та компенсація).

Складність перекладу аббревіатур полягає у необхідності їх вірного розшифрування. Переклад антропонімів та топонімів викликає труднощі з огляду на відсутність еквівалентів у тексті перекладу. При перекладі стилістичних засобів, перешкодою до здійснення вірного перекладу може стати образна та експресивна природа, невірне розуміння значення стилістичного засобу у контексті може призвести до некоректного відтворення та спотворення контексту не лише одного речення, а й цілого тексту.

Також, в ході практичного аналізу було виділено такі способи перекладу текстів економічної тематики з англійської мови українською: лексичні трансформації: транскрибування, адаптивне транскрибування; транслітерація;

калькування; генералізація; додавання; вилучення; лексична заміна; граматичні трансформації: перестановки; граматична заміна, об'єднання речення; членування речення; лексико-граматичні трансформації: описовий переклад; модуляція; компенсація.

Статистичний аналіз дозволив отримати такі результати: транскрибування було застосовано у 6% прикладів; адаптивне транскрибування було застосовано у 4% прикладів; генералізацію використано у 2% прикладів; додавання було застосовано у 12% прикладів; вилучення було застосовано у 5% прикладів; лексичну заміну використано у 16% прикладів; перестановки було застосовано у 12% прикладів; граматичну заміну використано у 10% прикладів; описовий переклад було застосовано у 8% прикладів; компенсацію використано у 2% прикладів; калькування було застосовано у 2% прикладів; транслітерацію було застосовано у 2% прикладів; модуляцію було застосовано у 16% прикладів; об'єднання речення було застосовано у 4% прикладів; членування речення було застосовано у 4% прикладів.

Отже, аналіз дозволив встановити, що найбільш вживаним методом перекладу науково-популярних текстів економічної тематики з англійської мови на українську є трансформація лексичної заміни, яку було застосовано у 16% прикладів, трансформація модуляції, яку було застосовано у 16% прикладів, трансформація перестановки, яку було застосовано у 12% прикладів, трансформація додавання, яку було застосовано у 12% прикладів.

Менш вживаними є описовий переклад, який було застосовано у 8% прикладів, граматична заміна, яку було застосовано у 10% прикладів, транскрибування, яке було застосовано у 6% прикладів, додавання, використане у 5% прикладів, модуляція, яку було застосовано у 6% прикладів, об'єднання речення було застосовано у 4% прикладів, членування речення було застосовано у 4% прикладів, адаптивне транскрибування було

застосовано у 4% прикладів. Найменшу кількість складають такі способи перекладу, як генералізація, конкретизація, компенсація, калькування, транслітерація, які було застосовано у 2% прикладів на кожну трансформацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Мовленнєва комунікація. Чернівці: Новус, 2019. 259 с.
2. Арешенков Ю. «Стиль» як категоріальне поняття стилістичної науки. *Науковий вісник Чернівецького університету. Слов'янська філологія.* – Чернівці : «Рута», 2001. Вип. 117–118. С. 310.
3. Барнич І. І. Поняття «фахова мова» і «термінологія» в німецькій і українській мовах. *Науковий журнал Львівського державного університету безпеки життєдіяльності «Львівський філологічний часопис»,* 2018. 3. С. 16–20
4. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004. 344 с.
5. Біян Н. Лексико-семантична та структурна класифікація термінів у галузі туризму в англійській мові. *Іноземна філологія,* 2009. 121. С. 142–149.
6. Ботвина Н. В. Офіційно-діловий та науковий стилі української мови : навч. посіб. К. : АртЕк, 1998. 192 с.
7. Висоцька Т.М. Актуальні проблеми перекладознавства. Дніпропетровськ: ДВНЗ «НГУ», 2015. 201 с.
8. Голубовська І. Актуальні проблеми сучасної лінгвістики: / курс лекцій. К.: ВПЦ “Київський університет”, 2011. 223 с.
9. Гривко А. В. Мова навчальних текстів шкільних підручників. URL: chrome-extension://efaidnbnmnnibpcajpcglclefindmkaj/https://lib.iitta.gov.ua/3685/1/%D0%9C%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D1%82%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%D1%96%D0%B2_%D1%88%D0%BA%D1%96%D0%

BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D1%85_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%80%D1%83%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BA%D1%96%D0%B2.pdf 10.

10. Денисова С.П. Дискурс у сучасних комунікаційних системах. Дискурс у комунікаційних системах. *Зб. наукових статей. Київ : Київськ. міжнар. ун-т, 2004. С. 5–14*

11. Дубенко О.Ю. Порівняльна стилістика англійської та української мов. Вид. 2-е перероб. і допов. Навч. посібник. Вінниця: НОВА КНИГА, 2011. 328 с.

12. Д'яков А.С., Кияк Т.Р., Куделько З. Б. Основи термінотворення. Київ, 2000. 218 с.

13. Єльнікова Н. І. Структурний аналіз юридичних термінів у сучасній українській літературній мові. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. V Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 листоп. 2018 р.). МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків: ХНУВС, 2018. С. 305 – 307.*

14. Жмаєва Н.С. Лінгвістичне тлумачення запозичення. *Вісник ПНПУ ім. Ушинського, 2017. 2. С. 48–60*

15. Зайцев О.Б. Деякі особливості прагматичної адаптації перекладу англомовного наукового тексту. *Вісник ОДУ, 2001. 5. С. 9*

16. Зарицький М. С. Актуальні проблеми українського термінознавства : підручник для студентів вищих навчальних закладів. К. : Політехніка, 2004. 128 с.

17. Зубков М. Сучасна українська ділова мова. Харків : Торгін, 2002. 448 с.

18. Іщенко Н.Г. Жанрова палітра наукової комунікації. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія: Філологічна, 2014 Вип. 42. С. 67 – 69*

19. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури: Учбовий посібник. Вінниця. Видавництво «Нова Книга», 2001. 303 с.
20. Карабан В. І. Посібник-довідник з перекладу англійської наукової і технічної літератури на українську мову. Флоренція-Страсбург-Гранада-Київ: TEMPUS, 1997. Ч. I «Граматичні труднощі». 317 с.
21. Кияк Т. Р. Прагматичні аспекти стандартизації української термінології. *Мовознавство*, 1993. № 1. С. 35–38.
22. Ключник О. Труднощі науково-технічного перекладу. URL: <http://conferences.neasmo.org.ua/node/1408>
23. Коваленко А. Я. Загальний курс науково-технічного перекладу: Учбовий посібник. 2001. 290 с.
24. Ларькіна М. Інституційний дискурс як соціолінгвістичний феномен. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nz/89_5/statti/70.pdf
25. Максимов С.Є. Практичний курс перекладу (англійська та українська мови). К.: Ленвіт, 2006. 175 с.
26. Матвієнко І. Автор, текст, дискурс: філософські розвідки Мішеля Фуко. *Multiversum Philosophical almanac*, 2018. С. 81–85
27. Мацюк З. Українська мова професійного спілкування : навч. посіб. / Мацюк З., Станкевич Н. К. : Каравела, 2006. 352 с.
28. Михайленко В. Публіцистичний вплив як засіб впливу на рецепієнта. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/13623/1/%D0%9F%D0%A3%D0%91%D0%9B%D0%86%D0%A6%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%98%D0%A7%D0%9D%D0%98%D0%99%20%D0%A1%D0%A2%D0%98%D0%9B%D0%AC%20%D0%AF%D0%9A%20%D0%97%D0%90%D0%A1%D0%86%D0%91%20%D0%92%D0%9F%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%A3%20%D0%9D%D0%90%20%D0%A0%D0%95%D0%A6%D0%98%D0%9F%D0%86%D0%84%D0%9D%D0%A2%D0%90.pdf>

29. Міщинська І. Особливості застосування професійного жаргону в бізнес-дискурсі. *Розділ V. Проблеми лінгвістики тексту, дискурсології, дискурс-аналізу*, 2016. С. 103–106
30. Мостовий М. І. Лексикологія англійської мови. Підручник для студентів ін-тів і фак. іноземної мови. Харків: «Основа», 2006. 320 с.
31. Науменко Л. П. Діловий англомовний дискурс у ключових концептах. *Культура народів Причорномор'я: Научний журнал*. Симферополь, 2004. Том 1. № 49. С. 40-44. URL: http://archive.nbuv.gov.ua/articles/kultnar/knp49_1/knp49_1_40-44.pdf
32. Непийвода Н. Мова української науково-технічної літератури (функціонально-стилістичний аспект). К. : ТОВ “Міжнар. фін. агенція”, 1997. 303 с.
33. Ніколенко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика. [англ.]. : Навчальний посібник для ВНЗ. Вінниця : Нова Книга, 2007. 528 с.
34. Олійник Н. А. Словотворчий потенціал англомовного економічного дискурсу. *Вісник ХНУ*. Харків, Константа, 2005. Вип. 649. С. 98–101.
35. Онуфрієнко Г. С. Науковий стиль української мови : навч. посіб. / Онуфрієнко Г. С. К. : Центр навчальної літератури, 2006. 312 с.
36. Основи економічної теорії: Підручник: У 2-х кн. Кн. 2 / За ред. Ю. В. Ніколенка. 2-ге вид. К.: Либідь, 1998. 272 с.
37. Паніна Л. А. Стильова палітра сучасних літературних мов. Серія «Філологічна», 2015. Випуск 57.
38. Полохач А. Р. Бізнес-лінгвістика як нова течія прикладної лінгвістики. URL: <https://er.nau.edu.ua/bitstream/NAU/27359/1/%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D1%85%D0%B0%D1%87.pdf>
39. Потапенко С. І. Сучасний англомовний медіа-дискурс : лінгвокогнітивний і мотиваційний аспекти. Ніжин : Вид-во НДУ імені Миколи Гоголя, 2009. 391 с.

40. Романченко В. І. Лінгвістичні аспекти становлення терміносистеми правових документів Європейського Союзу (на матеріалі німецької та шведської мов) : автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови». Київський національний ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2013. 16 с.

41. Русакова А. В. Особливості ділового дискурсу як різновиду лінгвістичної комунікації. URL: http://confcontact.com/2013_06_07/36_Rysakova.html

42. Селіванова О. О. Світ свідомості в мові. Мир сознания в языке. Монографічне видання. Черкаси: Ю. Чабаненко, 2012. 324 с.

43. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми. Полтава: Довкілля-К, 2008. 202 с.

44. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю. НАН України. Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні. Київ, 2016, 627 с.

45. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність (на матеріалах сучасної газетної публіцистики) : монографія / за ред. В. Різуна; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2002. 392 с.

46. Синергетика в филологических исследованиях: монография / Т. И. Домброван, С. М. Еникеева, Л. С. Пихтовникова и др.; под общ. ред. Л. С. Пихтовниковой. Харьков : Харьковский нац. ун-т им. В. Н. Каразина, 2015. 340 с.

47. Склад і структура термінологічної лексики української мови / [А.В. Крижанівська, Л.О. Симоненко, Т.І. Панько та ін.]; за ред. А.В. Крижанівської. К.: Наукова думка, 1984. 196 с.

48. Сухенко К. М. Лексичні проблеми перекладу. К. : Вид-во Київ. ун-ту, 1972. 23 с.

49. Українська ділова і фахова мова : практичний посібник на щодень / М. Д. Гінзбург, І. О. Требульова, С. Д. Левіна, І. М. Корніловська ; за ред. М. Д. Гінзбурга. 2-ге вид., випр. і доп. К. : Фірма «ІНКОС» ; Центр навчальної літератури, 2007. 672 с.

50. Хабермас Ю. Комунікативна дія і дискурс – дві форми повсякденної комунікації. *Першоджерела комунікативної філософії*. Київ: Либідь, 1996. С. 84–90

51. Чередниченко О. І. Міжкультурні аспекти перекладу. Мовні і концептуальні картини світу. Мова, культура та переклад. Київ, 2001. 174 с.

52. Шевченко І. С. Проблеми типології дискурсу / І. С. Шевченко, О. І. Морозова. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен / [за заг. ред. І. С. Шевченко]. Харків : Константа, 2005. С. 233–236

53. Шевчук К. А. Лексико-граматичні особливості науково-публіцистичних текстів (На матеріалі National Geographic). URL: http://www.vtei.com.ua/konfa/03_10_19/1/12.pdf

54. Щербина С. М. Науковий стиль у системі стильової диференціації сучасних літературних мов. *Сучасні тенденції розвитку мов*, 2018. 16. С. 261–268

55. Янковець О.В. Англійська термінологія як різновид спеукрціальної лексики. *Парадигма пізнання: гуманітарні питання*, 2017. № 1(21). С. 2–9.

56. Яхонтова Т. В. Жанри первинної наукової комунікації: сучасні тенденції розвитку. *Науковий вісник ДДПУ імені І. Франка. Серія «Філологічні науки»*. Мовознавство, 2014. 2. С. 135 – 140

57. Яхонтова Т.В. Лінгвістична генологія наукової комунікації: монографія. Л.: Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2009. 420 с.

58. Bargiela-Chiappini F., Nickerson C., Planken B. Business discourse. Palgrave Macmillan, 2007. 227 p.

59. Beaugrande R.-A. Introduction to Text Linguistics / R.-A. Beaugrande, W. Dressler. Ed. London : Longman, 1981. URL: http://www.beaugrande.com/introduction_to_text_linguistics.htm
60. Bhatia V. K. Analysing genre. Language use in Professional Settings. Harlow : Longman, 1993. 246 p.
61. Chomsky N. Translated as Structures Syntaxiques. France, 1994. 140 p.
62. Daniushina Y. Business linguistics and business discourse. *Caliodoscopy. Unisinos*, 2010. Vol. 8, n.3. P. 241–247.
63. Danyushina Y. Business Linguistics – A New Interdisciplinary Synergy. *International Journal of Arts & Sciences. International Journal.org*, 2011. 4.18. P. 177–186.
64. Dijk van T. A. Principles of Critical Discourse Analysis. Discourse and Society, 1993. Vol. 4. P. 243–289.
65. Gold L. D. Studies in Etymology and Etiology: With Emphasis on Germanic, Jewish, Romance and Slavic Languages. *Universidad de Alicante*, 2009. 872 p.
66. Huckin T. N. Critical discourse analysis. T. Miller. Functional approaches to written text. Washington, DC : US Department of State, 1997. P. 78–92.
67. Kukhareno V. A. A Book of Practice in Stylistics : A manual. ВІННИЦЯ : Нова Книга, 2003. 160 p.
68. Laurén Ch., Nordman M. Special Language: From Humans Thinking to Thinking Machines : Multilingual Matters, 1989. 499 p.
69. Malyuga E. N. Functional Approach to Professional Discourse Exploration in Linguistics. *Springer*, 2019. 336 p.
70. Redicker C.-H. Business English as a technical language and "Decision-oriented regional studies". Hamburg: Rebo-Star, 1998. 167 S.
71. Stubbs M. Discourse Analysis: The Sociolinguistic Analysis of Natural Language. Oxford : Blackwell, 1983. 272 p.

72. Swales J. M. Genre analysis: English in academic and research settings. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. 274 p.

73. The Manual of Scientific Style : A Guide for Authors, Editors, and Researchers. Academic Press, 2008. 984 p.

СПИСОК ЛЕКСИКОГРАФІЧНИХ ДЖЕРЕЛ

74. Економічна енциклопедія: У трьох томах. Т.1 / Редкол. С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К.: Видавничий центр «Академія», 2000. 864 с.

75. Linguistic Encyclopaedic Dictionary. URL: <https://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780195139778.001.0001/acref9780195139778>

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

1. Думай і багатій. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfefindmkaj/https://shron1.chtyvo.org.ua/Napoleon_Hill/Dumai_i_bahatii.pdf?

2. Рейнхарт К., Рогофф К. Циклічна історія фінансових криз. URL: https://knigogo.com.ua/knigi/tsyklichna-istoriya-finansovyh-kryz/#lib_book_

3. Hill N. Think And Grow Rich. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfefindmkaj/https://apex.oracle.com/pls/apex/lonestar/r/files/static/v13Y/Think-And-Grow-Rich_2011-06.pdf

4. Reinhart C. M., Rogoff K. S. This time is different. Eight Centuries of Financial Folly. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgiclfefindmkaj/https:// www.nber.org/system/files/working_papers/w13882/w13882.pdf

SUMMARY

This paper deals with the analysis of translating popular science texts of economic discourse. The relevance of the paper lies in the fact that despite a large number of works on aspects of translation, the features of using translational transformations of popular science texts are not definitively studied. There are some new academic works that require detailed study and implementation of scientific research.

The aim of the paper is to study the ways of translation economic popular science literature from English into Ukrainian. The object of research is the translation of popular science texts. The subject of the research is the translation analysis of economic popular science literature from English to Ukrainian.

In order to meet the aim of the academic research the following tasks were set: to characterize the concept of discourse as an object of scientific research; to give a definition and outline the essence of popular science economic discourse; to give the main characteristics of popular science economic discourse; to outline the difficulties of translating texts of popular science economic discourse; to analyze stylistic and lexical difficulties in translating texts of popular science economic discourse; to analyze ways to translate texts of popular science economic discourse. The research material are the texts of popular science books of economic discourse, namely: Hill N. *Think And Grow Rich* (Думай і багатій); Reinhart C. M., Rogoff K. S. *This time is different. Eight Centuries of Financial Folly* (Циклічна історія фінансових криз).

The academic novelty lies in the fact that the question of the use of lexical, grammatical and complex transformations in translating popular science economic discourse has been studied quite superficially.

The paper consists of an introduction, three chapters, conclusions, a list of sources used, and a summary.

The main research methods are methods of translation analysis of the source language and the language of translation, contrast, contextual, component analysis, and descriptive method. To confirm the objectivity of the obtained results, the paper uses elements of the method of quantitative calculations and schematic representation of elements of quantitative characteristics.

The analysis has shown that there are the following difficulties in translating the texts of popular science economic discourse: scientific terms; abbreviations; idioms; onomastic units. It was established that the difficulties of translating terms are caused by such factors as the lack of equivalents of terms in the translation language, which requires the use of translation transformations, the presence of a large number of dictionary correspondences.

It was found that the most common translation transformation is the transformation of lexical substitution, which was applied in 16% of examples, the transformation of modulation, which was applied in 16% of examples, the transformation of transposition, which was applied in 12% of examples, the transformation of addition, which was applied in 12% of examples. The transformation of descriptive translation as applied in 8% of examples, grammatical substitution that was applied in 10% of examples, transcription which was applied in 6% of examples, addition used in 5% of examples, modulation which was applied in 6% of examples, sentence integration was applied in 4% of examples, sentence division was applied in 4% of examples, adaptive transcription was applied in 4% of examples. Less frequent are the following transformations: the transformation of generalization, concretization, compensation, calque, transliteration, which were applied in 2% of the examples for each transformation.